

MĀCIES DAROT

Šis dokuments var neatspoguļot Eiropas Komisijas, "SALTO resursu centrs iekļaušanai" vai to sadarbības organizāciju oficiālos uzskatus.

SALTO PAMATUZDEVUMS IR...

..atbalsts, tālākizglītības un apmācību iespējas programmas „Jaunatne darbībā” ietvaros. Eiropas Komisija ir radījusi 8 SALTO resursu centru tīklu, lai veicinātu neformālās izglītības programmas „Jaunatne darbībā” īstenošanu.

SALTO mērķis ir atbalstīt programmas „Jaunatne darbībā” projektus par sekojošām prioritātēm - Eiropas pilsonība, kultūru daudzveidība, līdzdalība un jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušana - tādos reģionos kā Dienvidaustrumu Eiropā, Austrumeiropā, Vidusjūras un Kaukāza reģionā. SALTO nodrošina Nacionālajām aģentūrām apmācību un sadarbības veidošanas aktivitātes, kā arī informatīvos materiālus.

SALTO piedāvā dažādus resursus, informatīvos materiālus un apmācības Nacionālajām aģentūrām un Eiropas jaunatnes darbiniekiem par šīm Eiropas līmeņa prioritātēm. Resursi ir pieejami www.SALTO-YOUTH.net. Meklējiet internetā Eiropas apmācību kalendāru, dažādas jaunatnes darba metodes, apmācītājus un saites uz dažādiem interneta resursiem un vēl...

SALTO-YOUTH aktīvi sadarbojas ar citiem Eiropas jaunatnes darba dalībniekiem - programmas „Jaunatne darbībā” Nacionālajām aģentūrām, Eiropas Padomi, Eiropas Jaunatnes Forumu, Eiropas jaunatnes darbiniekiem, apmācītājiem un apmācību organizētājiem.

SALTO RESURSU CENTRS IEKĻAUŠANAI WWW.SALTO-YOUTH.NET/INCLUSION/

“SALTO resursu centrs iekļaušanai” (Beļģijā) kopā ar Eiropas Komisiju strādā, lai iesaistītu jauniešus ar ierobežotām iespējām programmā „Jaunatne darbībā”. SALTO sniedz atbalstu Nacionālajām aģentūrām un jaunatnes darbiniekiem iekļaušanas darbā, nodrošinot sekojošus resursus:

- apmācības par iekļaušanas tēmu un sociālās izstumtības riskam pakļautajām mērķa grupām;
- apmācību un jaunatnes darba metodes un citus materiālus sociālās iekļaušanas projektu atbalstam;
- praktiskas un iedvesmojošas publikācijas par starptautiskiem sociālās iekļaušanas projektiem;
- jaunāko informāciju par sociālās iekļaušanas jautājumiem un iespējām ziņu lapā;
- interneta saites uz iekļaušanas resursiem;
- informāciju par apmācītājiem un cilvēkiem, kas darbojas sociālās iekļaušanas un jaunatnes sfērā;
- ieinteresēto institūciju tikšanās, lai padarītu jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanu daudz efektīvāku un vieglāku.

Vairāk informāciju un resursus meklējiet iekļaušanas lapās: www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

SATURS

	Ievads	4
	Kas ir „sociālās iekļaušanas EBD”?	6
	EBD vēsture	7
	EBD izveidošana jauniešiem ar ierobežotām iespējām	11
	Sociālās iekļaušanas EBD iespējas un ierobežojumi	15
	Mērķa grupa	17
	Pieeja šai mērķa grupai	20
	„Personīgā ceļā” pieeja	21

„Personīgā ceļa” pieeja praksē	22
Metodoloģija šai mērķa grupai	26
Praktiskie uzdevumi	28
Praktisko uzdevumu izglītojošā vērtība	29
Praktiskie uzdevumi dzīvē– piemēri	30
Praktisko uzdevumu loma	35
Citi svarīgi praktisko uzdevumu aspekti	38
Brīvprātīgo lomas	40
Dažādas brīvprātīgo lomas	41
Trīs lomas praksē-piemēri	42
Lomu maiņa	45
Sociālās iekļaušanas EBD ietekme	46
Tālākie soļi	50
Projekta cikls	50
Instrumenti	51
Noslēgums	52
Pielikumi	54
I pielikums – Informācija par organizācijām	55
II pielikums- Metodes pirmsaizbraukšanas sagatavošanai	58
III pielikums - Metodes izvērtēšanas un turpinājuma pasākumiem	62
Vēlies uzzināt vairāk?	66
Tālākai lasīšanai	66
Resursi tiešsaistē	68
Par autoriem	70

IEVADS

Lai arī jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušana ir viena no Eiropas programmas "Jaunatne" (laikā no 2007.-2013.gadam-programma „Jaunatne darbībā”) būtiskākajām prioritātēm, dažādos projektu veidos tās ieviešana atšķiras. 2003.gada statistika rāda, ka jauniešu apmaiņu (1.apakšprogramma) un jauniešu iniciatīvu (3. apakšprogramma) projektu skaits, kuros piedalījās jaunieši ar ierobežotām iespējām, bija 38-47%, tādējādi sastādot gandrīz pusi no kopējā projektu skaita. Savukārt, Eiropas Brīvprātīgā darba projektos (2.apakšprogramma) situācija ir ievērojami atšķirīga. Neskatoties uz daudzajām pūlēm popularizēt programmu un palielināt dažādu jauniešu grupu piekļuvi tai, sociālās iekļaušanas projektu skaits ir ievērojami zemāks. Laikā no 2007. līdz 2009.gadam tikai 23% EBD projektos tika iesaistīti jaunieši ar ierobežotām iespējām (2003.gadā-19%). No šiem projektiem 50% bija grupu EBD projekti, 20% bija grupu un individuālo EVS projektu apvienojums un tikai 30% bija individuālie projekti.

Pēc vairāku gadu pieredzes ir kļuvis skaidrs, ka pastāv vairāki komplicēti iemesli jauniešu ar ierobežotām iespējām zemajam līdzdalības līmenim. Šiem jauniešiem un viņu organizācijām jāpārvar dažādi šķēršļi, lai piedalītos EBD projektos. Viens tiem ir uzņemšanas projektu trūkums, jo tikai neredzami projekti piedāvā šo jauniešu prasmi līmenim un specifiskajām vajadzībām atbilstošu aktivitāšu programmu.

Taču pastāv vairākas jauniešu organizācijas, kas ir veiksmīgi sagatavojušas individuālos EBD projektus tieši šai mērķa grupai. Daudzas no šīm organizācijām kā pamata metodoloģiju izmanto mācīšanos caur praktisku darbību, jo uzskata, ka praktiskas aktivitātes ir efektīvāks instruments jauniešu personīgo un sociālo prasmiju attīstīšanai. Šo organizāciju pieredze neapšaubāmi ir pierādījusi, ka brīvprātīgais darbs var nodrošināt vērtīgu mācīšanās pieredzi šai mērķa grupai.

Lai palielinātu sociālās iekļaušanas uzņemšanas projektu skaitu, „SALTO resursu centrs iekļaušanai” ir nolēmis pārbaudīt šo metodoloģiju, lai saprastu, cik lielā mērā tā var tikt pārņemta jaunās vai esošās uzņēmējorganizācijās. 7 jaunatnes darbinieki ar ievērojamu pieredzi EBD un sociālās iekļaušanas jomā piedalījās 4 dienu diskusijā Deinzē, Beļģijā (2004.gada septembrī). Šī pasākuma laikā dalībnieki analizēja savas metodes un aprakstīja, kā praktiskas aktivitātes var tikt izmantotas dažādu mācīšanās mērķu sasniegšanai. Analīzes rezultāti ir izmantoti šī bukleta tapšanā.

Šis buklets ir paredzēts gan pieredzējušām organizācijām, gan organizācijām, kas tikai nesen uzsākušas dalību EBD programmā. „SALTO resursu centrs iekļaušanai” cer, ka šis buklets iedvesmos aizvien vairāk organizācijas izmantot mācīšanos caur praktisku darbību kā vienu no metodēm, lai radītu jaunus uzņemšanas projektus jauniešiem ar ierobežotām iespējām. Buklets ir paredzēts arī Nacionālajām aģentūrām un citiem finansētājiem, lai palielinātu izpratni par šo metodoloģiju. Visbeidzot „SALTO resursu centrs iekļaušanai” cer dot ieguldījumu šīs metodes un tās izglītojošās vērtības atziņā un novērtēšanā darbā ar jauniešiem ar ierobežotām iespējām.

Individuālie EBD projekti jauniešiem ar ierobežotām iespējām ir daudz vairāk kā iespēja doties uz citām valstīm. Pareizi izmantots, tas ir spēcīgs instruments pārmaiņām. Mācīšanās caur aktīvu darbību var būt atslēga, lai atvērtu durvis daudz vairāk jauniešiem ar ierobežotām iespējām.

*Dažkārt viens mēnesis pavadīts citā valstī
ir daudz noderīgāks nekā vairāki gadi, kas pavadīti mājās.*

- Folkers Geists – Sealand, Vācija

„SALTO resursu centrs iekļaušanai” izsaka pateicību

organizācijām un jaunatnes darbiniekiem par viņu ieguldījumu bukleta „Mācies darot” tapšanā.

KAS IR “SOCIĀLĀS IEKĻAUSĀNAS EBD”?

Eiropas Brīvprātīgā darba (EBD) mērķis ir attīstīt solidaritāti, aktīvu pilsonību un savstarpēju sapratni jauniešu vidū (...). EBD stiprina solidaritāti jauniešu vidū un ir „mācīšanās iespēja”. Brīvprātīgie sniedz ieguldījumu ne tikai vietējā sabiedrībā, bet arī iegūst jaunas prasmes, valodas un iepazīst citas kultūras.”

- Programmas „Jaunatne darbībā” vadlīnijas

EBD nozīmē Eiropas Brīvprātīgais darbs. Šīs programmas ietvaros jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem var strādāt citā valstī kā brīvprātīgie līdz 12 mēnešiem, piedaloties vietēja mēroga projektos par dažādām tēmām: vide un ekoloģija, māksla un kultūra, sociālie jautājumi, informācijas tehnoloģijas, brīvais laiks un sports utt. EBD projektā brīvprātīgais darbs ir kā metode, kuras laikā jaunieši iegūst jaunas prasmes, tajā pašā laikā ieguldot savu laiku un pūles vietējā sabiedrībā. Bez tam projekta laikā jaunieši piedalās dažādās ikdienas aktivitātēs, tādējādi labāk izprotot vietējo kultūru un dzīvesveidu.

Šis buklets, galvenokārt, ir vērst uz EBD, kas atbilst specifiskiem kritērijiem, proti, individuālie īstermiņa EBD. Sociālās iekļaušanas EBD tiek attīstīts, lai dotu iespēju jauniešiem ar ierobežotām iespējām pieredzēt brīvprātīgā darba ideju, kā arī iegūt jaunas prasmes, zināšanas un attieksmes.

EBD ir daudz kopīga ar citām starptautiskā brīvprātīgā darba programmām, tomēr dažos aspektos tas ir pilnīgi unikāls. Sociālās iekļaušanas EBD tika attīstīts balstoties uz jauniešu ar ierobežotām iespējām vajadzībām.

EBD VĒSTURE

EBD pirmsākumi meklējami dažādos jauniešu projektos 20.gadsimta 90.gados, tai skaitā projektā “Cīņa pret nabadzību un sociālo atstumtību”, kā arī “Eiropas Pilsoņu programmā”. Lai attīstītu EBD, pirmkārt, tika uzdoti neskaitāmi jautājumi-kā atstumtības problēmas var tikt risinātas visas Eiropas līmenī?Kā jauniešiem labāk apzināties Eiropas identitāti?Kādi risinājumi pastāv jauniešu bezdarba izraisīto problēmu novēršanai?Kā atbildes uz šiem jautājumiem tika piedāvātas un apspriestas dažādu programmu idejas. Vienā no agrākajām attīstības stadijām EBD tika piedāvāts kā profesionāla apmācību programma.

Pilnībā izstrādātā EBD programma tika uzsākta 1998.gadā uz divu gadu periodu. Tās mērķi un filozofija bija sekojoši:

- nodrošināt jauniešiem stiprā kultūru mācīšanās pieredzi;
- veicināt sociālo interāciju un jauniešu aktīvu līdzdalību;
- veicināt jaunu prasmju iegūšanu, mācīšanos un personīgo attīstību;
- dot iespēju jauniešiem attīstīt solidaritāti pret citiem;
- atbalstīt vietējo sabiedrību attīstību;
- veicināt jaunu partnerību veidošanos un labās prakses apmaiņu.

Kopš 1998.gada EBD mērķi ir nedaudz mainījušies un izvērsti plašākā Eiropas kontekstā (2008):

- attīstīt solidaritāti;
- veicināt aktīvu jauniešu pilsonību;
- veicināt dažādu valstu jauniešu savstarpējo sapratni.

EBD ir tikai viena no daudzajām programmām, kuru ietvaros jaunieši var doties uz kādu citu valsti. Taču daudzās brīvprātīgā darba programmās dalībniekiem nepieciešams augsts izglītības līmenis un profesionālās prasmes, savukārt, citās jāmaksā augsta dalības maksa un pašiem jāsedz ceļa un uzturēšanās izmaksas. EBD programma tika izveidota, lai atvērtu starptautiskā brīvprātīgā darba pasauli jauniešiem, kam nav augstas profesionālās prasmes vai pietiekami finanšu līdzekļi, kas nepieciešami tradicionālajās programmās. Galvenā EBD atšķirība ir atvērtība un pieejamība visiem jauniešiem-nav nepieciešams speciālas prasmes vai kvalifikācijas, lai piedalītos, kā arī nav jāmaksā dalības maksa.

Bija sajūta, ka šīs būtiskās izmaiņas ļaus iesaistīt daudz vairāk jauniešus ar ierobežotām iespējām. Tomēr pirmajos divos EBD īstenošanas gados netika sasniegti sākotnējie mērķi attiecībā uz šo jauniešu līdzdalību, jo atstumtības riskam pakļauto jauniešu dalība programmā bija salīdzinoši zema. Kaut arī šajā EBD attīstības stadijā bija tikai daži projekti, kuros tika iesaistīti jaunieši ar ierobežotām iespējām, nešaubīgi bija skaidrs, ka EBD ir lieliska iespēja šiem jauniešiem nākotnē. Iesaistītie jaunieši un jaunatnes darbinieki atzina, ka nepieciešams ieviest vairākas izmaiņas EBD struktūrā, lai atstumtības riskam pakļauto jauniešu dalība būtu vairāk kā tikai simboliska.

DISKUSIJAS

Jauniešu ar ierobežotām iespējām zemais līdzdalības līmenis radīja dilemmas situāciju. EBD sākotnēji tika plānots kā metode cīņai pret dažādu grupu izstumtību sabiedrībā, taču tagad tika secināts, ka programmas struktūra pati par sevi savā ziņā izslēdza šos jauniešus.

Šajā laikā tika uzsāktas plašas diskusijas, lai atrastu jaunus ceļus šo mērķa grupu pieejai EBD. 1997.-98.gadā veiktajā pētījumā tika analizēts "sociāli atstumto" jauniešu līdzdalības līmenis un noteikti priekšnosacījumi šo jauniešu efektīvākai iesaistīšanai EBD programmā. Savukārt, 1998.-99.gadā tika izveidota starptautiska darba grupa. 1999.gadā Portugālē norisinājās starptautiska konference "Vairojot iekļaušanu". Vairākas starptautiskās brīvprātīgā darba organizācijas sniedza savu ieguldījumu, palielinot īstermiņa darba vietu skaitu jauniešiem ar ierobežotām iespējām dažādās vasaras darba nometņu programmās.

Pētījumi un diskusijas vainagojās ar rezultātiem. Šajā laikā tika izstrādāti dažādi priekšlikumi, kas tika praktiski pielietoti 2000.gadā, kad EBD tika pilnībā integrēts programmā "Jaunatne". Eiropas Komisija deva ieguldījumu sociālās iekļaušanas veicināšanā, attīstot īstermiņa aktivitātes tradicionālajā EBD programmā.

Tomēr jaunajā 2007.gadā atklātajā programmā "Jaunatne darbībā" atšķirība starp ilgtermiņa un īstermiņa EBD vairs nebija tik izteikta. EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām tika integrēta EBD un vairs nepastāvēja kā atsevišķs EBD virziens. Šobrīd gan EBD programmā tiek ņemti vērā šķēršļi, kas varētu ierobežot šo jauniešu dalību, un attiecīgi piedāvātas īpašas iespējas-individuālais īstermiņa EBD, kas šajā bukletā tiek saukts par „sociālās iekļaušanas EBD”.

Vairāk informācijas var atrast bukleta sadaļā „vispārēji kritēriji”.

EIROPAS KOMISIJAS IEKĻAUŠANAS STRATĒGIJA

Lai veicinātu jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanu, 2007.gadā Eiropas Komisija izstrādāja iekļaušanas stratēģiju programmas "Jaunatne darbībā" ietvaros, kuras būtiska sadaļa ir tieši EBD.

SOCIĀLĀ IEKĻAUŠANA PROGRAMMĀ "JAUNATNE DARBĪBĀ"

Viena no Eiropas Komisijas jaunās programmas "Jaunatne darbībā" (2007-2013) prioritātēm ir jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušana. Eiropas Komisijas iekļaušanas stratēģija ir veidota kā kopīgs ietvars Eiropas Komisijas, dalībvalstu, Nacionālo aģentūru, Izpildaģentūras un citu organizāciju sociālās iekļaušanas aktivitāšu atbalstam.

Šī iekļaušanas stratēģija ir balstīta uz diviem mērķiem:

1. Nodrošināt jauniešiem ar ierobežotām iespējām pieeju programmai "Jaunatne darbībā" (gan tādiem jauniešiem, kas darbojas dažādās jauniešu organizācijās, gan arī t.s. neorganizētajiem jauniešiem, kas nav iesaistījušies organizāciju darbībā).

2. Nodrošināt programmas "Jaunatne darbībā" izmantošanu kā instrumentu sociālās iekļaušanas, aktīvas līdzdalības, jauniešu ar ierobežotām iespējām nodarbinātības un sociālās kohēzijas veicināšanai.

Specifiskie stratēģijas mērķi ir:

1. Nodrošināt dažādu spēlētāju kopīgu redzējumu un vīziju par sociālās iekļaušanas mērķa grupām un šīs stratēģijas ieviešanu.
2. Atvieglot sociālās iekļaušana projektu izstrādi un īstenošanu jaunatnes darbiniekiem, kas strādā ar jauniešiem ar ierobežotām iespējām.
3. Uzlabot sociālās iekļaušanas projektu kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus, kā arī vairo to ietekmi.
4. Popularizēt programmu "Jaunatne darbībā" kā pašizaugsmes un mācīšanās iespēju jauniešiem ar ierobežotām iespējām
5. Dažādot izstumtības un diskriminācijas mehānismus

Ar pilnu stratēģijas tekstu vari iepazīties www.salto-youth.net/InclusionStrategy/.

EBD IZVEIDOŠANA JAUNIEŠIEM AR IEROBEŽOTĀM IESPĒJĀM

Nemot vērā jauniešu ar ierobežotām iespējām zemo līdzdalību EBD projektos, tika izveidots īpaši šīs mērķa grupas vajadzībām pielāgots EBD.

VISPĀRĒJIE KRITĒRIJI

EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām nav atsevišķa programma. Šis EBD veids vislabāk varētu tikt definēts kā EBD ar "īpašām iespējām" jauniešiem ar ierobežotām iespējām. Programmas "Jaunatne darbībā" vadlīnijās tas tiek aprakstīts sekojoši: "EBD aktivitāte, kas iesaista jauniešus ar ierobežotām iespējām un iekļauj specifiskus elementus adekvāta atbasta nodrošināšanai brīvprātīgajiem".

Atkarībā no iesaistīto brīvprātīgo (un partneru) skaita, var tikt izdalīti divu veidu EBD-individuālais un grupu EBD.

1. Individuālais EBD: viena nosūtītājorganizācija nosūta vienu brīvprātīgo uz vienu uzņemšanas organizāciju.
2. Grupu EBD: viena vai vairākas nosūtītājorganizācijas nosūta 2-100 brīvprātīgos uz vienu vai vairākām uzņēmējorganizācijām.

EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām ir sekojoši kritēriji:

- Brīvprātīgie ar ierobežotām iespējām EBD var piedalīties vecumā no **16-30** gadiem (EBD projekta uzsākšanas dienā).
- EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām var ilgt **no 2 nedēļām** līdz 12 mēnešiem.

Jaunieši ar ierobežotām iespējām EBD var piedalīties **vairāk kā vienu reizi**, ar nosacījumu, ka kopējais EBD pavadītais laiks nepārsniedz **12 mēnešus**.

Citi svarīgi kritēriji:

- Uzņēmējorganizācijai un nosūtītājorganizācijai jābūt akreditētām, lai nodrošinātu minimālās kvalitātes prasības.
- Projektā jābūt iesaistītām bezpeļņas organizācijām.
- Brīvprātīgais nevar aizvietot algotus darbiniekus.

Visiem EBD projektiem jānodrošina līdzsvars starp diviem elementiem: darbu uzņemšanas projektā un brīvprātīgā personīgo attīstību.

Kaut arī pamatkritēriji būtiski neatšķiras, EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām atšķiras pēc sekojošiem nosacījumiem:

- Mērķa grupa.
- Projekta ilgums.
- Iespēja saņemt finansējumu ārkārtas izmaksām.

Sīkāku informāciju var atrast programmas "Jaunatne darbībā" vadlīnijās http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc443_en.htm

MĒRĶA GRUPA

Dažādās kultūrās tiek lietoti dažādi apzīmējumi izstumtajām sabiedrības grupām. Dažos kontekstos tiek lietoti tādi termini kā "marginalizētas" vai "ar mazākām iespējām". Daži jaunatnes darbinieki, savukārt, uzsver pozitīvās iezīmes, lietojot tādus terminus kā "jaunieši ar alternatīvām prasmēm" vai "labie bērni". Laika gaitā programma "Jaunatne" ir izveidojusi terminu "jaunieši ar ierobežotām iespējām". Specifiskajā EBD kontekstā termins "ierobežotas iespējas" tiek lietots, lai aprakstītu jauniešus, kuri savā ziņā ir izslēgti no piedalīšanās dažādās Eiropas līmeņa jauniešu apmaiņas programmās.

Sīkāku informāciju par programmu "Jaunatne darbībā" var atrast http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc247_en.htm.

Izstumtību var veicināt dažādi faktori. Piemēram, daži jaunieši, kas dzīvo izolētās vai ekonomiski mazāk attīstītās teritorijās var tikt izslēgti sakarā ar ierobežotu pieeju informācijai. Savukārt, jauniešiem ar garīgu vai fizisku invaliditāti var būt specifiskas mobilitātes vajadzības.

Mazākumtautību jaunieši var nezināt par brīvprātīgā darba ideju. Jauniešiem, kas agri pametuši skolu vai jauniešiem ar citām sociālām problēmām var trūkt sociālo prasmju, kas nepieciešamas dzīvojot vieniem pašiem tālu prom no ģimenes un draugiem.

Katrai no šīm jauniešu grupām ir īpašas specifiskas vajadzības, taču viņiem visiem ir kas kopīgs: lai piedalītos EBD, viņiem nepieciešams papildus atbalsts.

PROJEKTA ILGUMS

Jau EBD programmas ieviešanas sākumā bija skaidrs, ka ilgtermiņa projektu ilgums ir nopietns šķērslis jauniešiem ar ierobežotām iespējām. Jauniešiem, kas, iespējams, nekad nav ceļojuši tālāk par savu pilsētu vai ciematu, doma par būšanu citā valstī veselu gadu ir ne tikai mazliet biedējoša, bet ir gandrīz neiedomājama.

Ieviešot EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām, kļuva iespējams pielāgot projektu ilgumu (šie projekti var ilgt no 2 nedēļām līdz 12 mēnešiem). Šāds projekta ilgums ir daudz piemērotāks jauniešiem ar ierobežotām iespējām, jo tas ir pietiekami ilgs, lai būtu izaicinājums un tajā pašā laikā ir pietiekami īss, lai būtu reāls. Turklāt šiem jauniešiem tiek dota iespēja EBD piedalīties vairākas reizes (ar nosacījumu, ka kopējais EBD pavadītais laiks nepārsniedz 12 mēnešus).

MĪTS-TRĪS NEDĒĻAS-OK!SEŠI MĒNEŠI-NEKĀDĀ GADĪJUMĀ!

„Daudzi jaunatnes darbinieki ir skeptiski noskaņoti par jauniešu nosūtīšanu EBD uz laiku, kas ilgāks par 3 nedēļām. Es domāju, ka tas, galvenokārt, izskaidrojams ar to, ka viņi paši nav pavadījuši tik ilgu laiku ārpus savas valsts un tāpēc nevar iedomāties, cik spēcīgu ietekmi tik ilgs periods citā vidē var atstāt uz jauniešiem. Manai organizācijai ir ļoti pozitīva pieredze ar "sociālās iekļaušanas EBD" un es varu apgalvot, ka trīs nedēļu garš projekts ir labs, bet sešu mēnešu garš projekts noteikti ir labāks. Ilgāks projekts dod jauniešiem vairāk laika ciešas saiknes izveidošanai ar uzņemošās valsts kultūru un īstu draudzību nodibināšanai ar uzņemošajā valstī satiktajiem cilvēkiem. Protams, tas viss nenotiek tāpat vien. Ir daudz soļu jaunieša sagatavošanā, kas dodas EBD uz 4, 5 vai 6 mēnešiem, bet tieši šāds projekta ilgums dod iespēju jauniešiem izzināt sevi un atklāt, kas viņi ir. Jaunajām organizācijām es vēlētos ieteikt nesadalīt EBD "mazos gabaliņos". Ir ļoti svarīgi katram jauniešim atrast īsto izaicinājuma līmeni un palīdzēt attīstīties pēc atgriešanās mājās.”

- Folkers Geists, Sealand

ĀRKĀRTAS IZMAKSAS

Daudziem jauniešiem ar ierobežotām iespējām var būt specifiskas vajadzības, kam nepieciešams papildus finansiāls atbalsts. Piemēram, jauniešiem ar kustību traucējumiem var būt nepieciešamība pēc speciāla aprīkojuma. Kādam citam jauniešiem var būt vajadzīgs personīgais asistents. Jauniešiem ar zemu ienākumu līmeni var nepietikt līdzekļu paser izgatavošanai, ziemas apģērbam, medikamentiem utt. EBD palīdz jauniešiem un viņu organizācijām pārvarēt šīs grūtības, pieprasot projektā ārkārtas izmaksas.

MĪTS-"INCLUSION"EBD IR VIEGLĀKS

Īstermiņa projekti bieži nepareizi tiek uzskatīti par lielāku iespēju brīvprātīgajiem un viņu

organizācijām. Piemēram, dažiem jauniešiem var nebūt laiks doties EBD uz 12 mēnešiem un tā vietā viņi dos priekšroku EBD, kas ilgst 2-3 nedēļas. Līdzīgi, uzņēmējorganizācijas, kas nevar izstrādāt 12 mēnešu aktivitāšu plānu brīvprātīgajam, drīzāk piedāvās 2 mēnešu projektu kā vieglāk īstenojamu alternatīvu.

Ir jāsaprot, ka sociālās iekļaušanas EBD nav risinājums vai "ātras zāles" tehniskiem sarežģījumiem. Šie projekti ir paredzēti un pielāgoti to jauniešu vajadzībām, kas saskaras ar dažāda veida izstumtību ikdienas dzīvē. Organizācijām, kas piedāvā īstermiņa projektus, jāapzinās, ka šie projekti nav vieglāki tikai sava ilguma dēļ; patiesībā ir pilnīgi otrādi. Šo projektu specifika pieprasa organizācijām augstu zināšanu un pieredzes līmeni, lai veiksmīgi apmierinātu specifiskās mērķa grupas vajadzības.

Šī programmas "Jaunatne darbībā" vadlīniju (2007) sadaļa to izsaka īpaši skaidri:

"Specifisku atbalsta elementu kvalitāte projektos, kuros iesaistīti jaunieši ar ierobežotām iespējām

Projektiem, kuros iesaistīti jaunieši ar ierobežotām iespējām, jāiekļaujas procesā pirms un pēc faktiskā projekta, nevis jāpaliek kā noslēgtam notikumam, kā arī jāiesaista partnerorganizācijas ar spēcīgu pedagoģisko un vai sociālās iekļaušanas pieredzi.

Sagatavojot un īstenojot šādus projektus, īpašs uzsvars jāliek uz brīvprātīgo profilu, viņu īpašo vajadzību analīzi un atbilstīgu personisko pieeju un atbalstu. Šajos projektos apzināti kā aktīvi dalībnieki jāiekļauj jaunieši ar ierobežotām iespējām.

Ieteicama ir iepriekšējās plānošanas vizīte uzņēmējorganizācijā pirms brīvprātīgā darba norises, jo tā atvieglo ciešas partnerības izveidošanu un jauniešu ar ierobežotām iespējām aktīvu iesaistīšanos.

Var paredzēt arī īpašu atbalsta personu, lai palielinātu brīvprātīgajiem ar ierobežotām iespējām pieejamo personisko atbalstu nosūtīšanas un/vai uzņemšanas pusē; šo lomu daļa nosūtītājorganizācijas un uzņēmējorganizācijas atbilstoši to atbildībām."

SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD IEGUVUMI UN IEROBEŽOJUMI

Jaunieši un viņu organizācijas no sociālās iekļaušanas EBD projektiem var iegūt ļoti daudz, piemēram, projekti var būt aktīva un jaunietim interesanta mācīšanās pieredze. Tā ir unikāla alternatīva formālajai izglītībai (piemēram, skolai vai koledžai), kuru piedāvājums šai mērķa grupai parasti ir ļoti ierobežots.

IEGUVUMI

Jauniešiem, kas piedalās sociālās iekļaušanas EBD projektos, ir iespēja ceļot, iepazīt jaunas kultūras un apgūt svešvalodas. Jaunieši iegūst dažādas prasmes gan personīgajai, gan profesionālajai izaugsmei un, iespējams, pats svarīgākais, jauniešiem ir iespēja palīdzēt citiem un aktīvi dot savu ieguldījumu vietējai sabiedrībai. Šie projekti dod iespēju jauniešiem darīt lietas, ar ko vēlāk lepoties. Jaunieši var palīdzēt citiem, justies noderīgi un atklāt, ka arī viņi var dot savu ieguldījumu sabiedrībā.

Ir viegli saprast jauniešu ieguvumu no šiem projektiem, taču ieguvējas ir arī organizācijas. Piedaloties EBD, organizācijas saviem jauniešiem var piedāvāt jauna veida aktivitātes un tādējādi arī jaunu izaicinājuma līmeni. EBD ir instruments, lai iedrošinātu jauniešus uzņemties atbildību par sevi un savu sabiedrību. Šie projekti ir tiešs ieguldījums pašos jauniešos, taču tie ietekmē arī plašākas cilvēku grupas, piemēram, citus vietējos jauniešus, organizācijas darbiniekus, ģimenes un draugus.

SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD STIPRĀ PUŠE-SOCIĀLĀS PRASMES

Cilvēki, kas nav iepazinuši starptautisko brīvprātīgo darbu, bieži to jautā ar profesionālo apmācību programmu. Protams, EBD laikā iegūtās zināšanas pēc tam var pielietot profesionālajā dzīvē, taču būtiskākais ieguvums no EBD ir iespēja attīstīt savas sociālās prasmes. Brīvprātīgais darbs ir viena no neformālās izglītības pieejām, kas orientējas uz cilvēka personīgo attīstību. Piemēram, brīvprātīgā darba laikā jaunieši var uzlabot komunikācijas, pašdisciplīnas prasmes, kā arī celt pašapziņu un iegūt sava veida neatkarību. Šo projektu laikā jaunieši mācās cienīt citus un uzņemties atbildību par savu dzīvi. Šo sociālo prasmju attīstība būtiski atšķiras no tās, ko piedāvā formālā vide, piemēram, profesionālās apmācības. Šāda personīgās attīstības forma ir īpaši noderīga jauniešiem ar ierobežotām iespējām, jo viņu profesionālo izaugsmi bieži kavē tieši šo prasmju trūkums.

IEROBEŽOJUMI

Kaut arī sociālās iekļaušanas EBD ir virkne ieguvumu, ir svarīgi atcerēties, ka programmai ir arī dažādi ierobežojumi.

Kā jau aprakstīts iepriekš, brīvprātīgajā darbā iegūtā pieredze nevar tikt pielīdzināta profesionālajai

apmācībai-EBD laikā jaunieši negūst oficiālu profesionālo prasmju atzīšanu. Taču EBD nodrošina vidi, kurā jaunieši var izmēģināt dažādas jaunas prasmes, izpētīt jaunas darbības jomas un atklāt sevī jaunus talantus.

EBD var izmantot, lai savā ikdienas dzīvē mazliet apstātos, kā arī citreiz laiks, kas pavadīts ārpus savas valsts palīdz jauniešiem it kā „pauzēt malā” no problēmām mājās. Tomēr jāatceras, ka jaunieši, dodoties uz EBD, līdzi paņem arī savu emocionālo bagāžu un problēmas mājās nemazinās tikai tāpēc, ka jaunieši ir aizbraucis. Tādējādi sociālās iekļaušanas EBD nevar tikt uzskatīts par iespēju aizbēgt no nopietnām problēmām. Vislabākajā gadījumā EBD dod iespēju jauniešiem atvilkt elpu, taču viņiem ir nepieciešams atbalsts gan projekta laikā, gan pēc atgriešanās mājās.

Sociālās iekļaušanas EBD ir metode, kas palīdz jauniešiem iegūt dzīves pieredzi, taču jāņem vērā, ka tā ir metode bez garantijām. Nav iespējams paredzēt jaunieša reakciju, dzīvojot citā valstī. Mācīšanās process EBD laikā var notikt gan no pozitīvās, gan no negatīvās pieredzes. Brīvprātīgajam nepieciešams organizācijas atbalsts, lai tiktu ar to galā, saprotot, ka negatīvā pieredze var būt tikpat vērtīga kā pozitīvā. Šis ir iemesls, kāpēc došanās uz citu valsti nav piemērots risinājums visiem jauniešiem-citreiz došanās prom var nodarīt vairāk sliktā nekā laba.

MĒRĶA GRUPA

Individuālais EBD jauniešiem ar ierobežotām iespējām tika izveidots, lai veicinātu jauniešu ar ierobežotām iespējām līdzdalību. Termins “Jaunieši ar ierobežotām iespējām” ir ļoti plašs un iekļauj dažādas jauniešu grupas. Ierobežotās iespējas var nozīmēt jaunieša dzīves vieta (izolēts ciemats vai nabadzīga lauku teritorija), iespēju trūkums (sociālo pakalpojumu, jauniešu centru, valsts aģentūru trūkums), invaliditāte (garīga un/vai fiziska), izcelsme (piemēram, jaunieši, kas sastopas ar aizspriedumiem viņu etniskās izcelsmes vai reliģijas dēļ).

Katrai no šīm jauniešu grupām ir savas specifiskās vajadzības un tādējādi katrai nepieciešama sava pieeja gan EBD programmas ietvaros, gan ārpus tās. Nākamā šī bukleta nodaļa aprakstīs dažādas jauniešu grupas.

JAUNIEŠI NO SOCIĀLEKONOMISKI NELABVĒLĪGAS VIDES

Šo terminu lieto, lai aprakstītu jauniešu grupu, kuru īpašās vajadzības nosaka sociālā un/vai ekonomiskā situācija. Šādi jaunieši:

- ir agrāk pametuši skolu vai ieguvuši zemākā līmeņa izglītību;
- nāk no ekonomiski nabadzīgākām vietām;
- nāk no vietām ar augstu bezdarba līmeni un nelielām nākotnes izredzēm atrast darbu.

Šīs grupas jaunieši ne tikai saskaras dažādu iespēju trūkumu, bet viņiem pietrūkst praktiskās un sociālās prasmes. Jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides var būt emocionāla rakstura un/vai uzvedības problēmas. Viņiem bieži trūkst briedums, pašapziņa un pamata sociālās prasmes, kā arī viņi var būt ekonomiski un emocionāli atkarīgi no savām ģimenēm.

Jaunieši, kuru ierobežotās iespējas nosaka sociālekonomiski apstākļi, var tikt aprakstīti kā “riskā jaunieši” vai “nopietnās grūtībās nonākuši jaunieši”. Šie jaunieši savās dzīvēs saskārušies ar ārkārtējām situācijām, piemēram:

- viņiem var būt problēmas ar alkohola vai narkotiku lietošanu;
- viņi ir bijuši iesaistīti krimināla rakstura aktivitātēs;
- viņi nāk no šķīrtām ģimenēm;
- viņi ir saskārušies ar vardarbību vai jaunprātīgu izmantošanu;
- viņiem ir problēmas ar agresiju;
- viņiem ir atklātas garīga rakstura slimības vai depresija;
- viņi ir pakļauti sliktām ietekmēm (piemēram, kriminālai uzvedībai, ekstrēmismam utt.)

Vairāk par darbu ar bijušajiem likumpārkāpējiem lasi bukletā “No Offence” (2007) www.SALTO-YOUTH.net/NoOffence/

Ir skaidrs, ka jaunieši no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides saskaras ar būtiski atšķirīgākiem šķēršļiem salīdzinot ar citām jauniešu grupām. Šie šķēršļi ne tikai ierobežo viņu piedalīšanos EBD projektos, bet arī kavē citu iespēju izmantošanu, piemēram, dzīvošanu neatkarīgi, sekmīgu skolas pabeigšanu vai darba atrašanu.

Kādā veidā sociālās iekļaušanas EBD projekti var palīdzēt jauniešiem ar šāda veida problēmām? Kāda ir jēga doties uz citu valsti, ja jaunieši cieš no atkarības, depresijas vai veselības problēmām? Patiesībā, tas ir daudz

noderīgāk nekā sākotnēji varētu šķist. Pieredze rāda, ka brīvprātīgā darba aktivitātes ir dinamiska metode, kas palīdz jauniešiem pārvarēt dažāda veida šķēršļus. Ir izstrādāta īpaša izglītojoša pieeja, lai sociālās iekļaušanas EBD varētu reaģēt uz jaunieša aktuālākajiem mācīšanās uzdevumiem. Šo pieeju bieži dēvē par "personīgā ceļa pieeju". Šī pieeja tiks detalizēti aprakstīta nākamajā bukleta nodaļā.

MĪTS-SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD PROJEKTI IR PĀRĀK LIELS RISKS!

“Mana pieredze rāda, ka bieži organizācijas nevēlas piedalīties EBD, jo uzskata, ka šie projekti jauniešiem ar ierobežotām iespējām ir pārāk liels risks. Protams, došanās uz citām valstīm vienmēr būs nedaudz riskanta, neatkarīgi no tā, cik labi jaunieši tam būs sagatavoti. Taču jāsaprot, ka šim riskam ir arī pozitīvā puse-tieši risks palīdz jauniešiem iegūt jaunus izaicinājumus un iespējas. Risku var samazināt, paredzot un risinot problēmas pirms tās radušās, kā arī sadarbojoties ar partnerorganizāciju, kam jūs uzticaties un uz kuru varat paļauties. Par spīti visam, risks šajos projektos vienmēr pastāvēs un to jums ir jāpieņem. Ja organizācija un jaunieši piekrīt zināmam riskam, tad projekts var sākties. Ja ne, tad šāda veida aktivitāte nav bijusi pareizā izvēle.”

- Trena Ratcliffe, slimnieku kopēja, Northern Area Health Board, Ballymun, Īrija

PIEEJA

Šai mērķa grupai

Kad kāds jauns students, kas meklēja iespēju doties uz kādu citu valsti, uzzināja par EBD, viņš nodomāja, ka laimējs loterijā. Iespēja dzīvot citā valstī, iepazīt jaunu kultūru un apgūt svešvalodas...tas viss bezmaksas?Ko vēl varētu vēlēties?

Taču šādi parasti nenotiek ar jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgās vides. Šo jauniešu motivācija atšķiras no citiem "tradicionālajiem" brīvprātīgajiem (piemēram, studentiem). Visdrīzāk, ka viņi šādu programmu paši nemaz nevēlēšies meklēt, jo viņiem došanās uz citu valsti nav jauns izaicinājums, drīzāk biedējošs plāns. Jauniešiem ar ierobežotām iespējām bieži ir grūti saprast, kāpēc būtu vērtīgi kādu laiku pavadīt citā valstī-viņi nesaskata ieguvumus, kāpēc būtu jāatstāj sava drošā vide kopā ar ģimeni un draugiem,

lai dotos kaut kur "strādāt bez atlīdzības".

Bieži EBD ieguvumus pirmie saskata jaunatnes darbinieki, kas strādā ar šiem jauniešiem. Lai gan pastāv daudz iemeslu, kāpēc jaunieši būtu jāiedrošina piedalīties EBD, jāatceras, ka ieguvumi, kas aprakstīti iepriekš, nav acīmredzami un nerodas paši no sevis. Fakts, ka jaunieši aizceļo uz citu valsti, nebūt uzreiz nenozīmē, ka viņš iepazīs jaunu kultūru vai apgūs valodu. Divu nedēļu ilgs EBD var neradīt brīvprātīgajam sajūtu par aktīvu ieguldījumu sabiedrībā vai savu personīgo prasmju attīstību.

Dažiem jauniešiem dzīvošana citā valstī jaunā kultūrā var būt mulsinoša pieredze. EBD projekts kā "brīvdienu aizvietotājs" vai kā "aizbēgšanas risinājums" kādai problēmai bieži var nodarīt vairāk sliktā kā laba. Jaunieši var atgriezties mājās vēl apmulsušāks kā pirms aizbraukšanas. Šādai pieejai ir ļoti neliela pievienotā vērtība.

Ja jaunieši pats neapzinās, kā EBD projekta pieredze saistīta ar viņa vajadzībām un situāciju, pastāv iespēja, ka īstermiņa projekts norisināsies "vakumā" bez jebkādas saistības ar jaunieša reālo dzīvi: pagātnei, tagadni vai nākotnei. Lai izvairītos no šādas situācijas un palīdzētu jauniešiem un viņu organizācijām īstenot EBD projektus, gūstot no tiem iespējami lielāku ieguvumu, ir izstrādāta īpaša pieeja, kas balstīta uz indivīda "personīgo ceļu".

"PERSONĪGĀ CEĻA" PIEEJA

EBD pats par sevi nevar tikt uzskatīts par pašmērķi. EBD ir visefektīvākais, kad tas papildina darbu ar jaunatni vietējā līmenī. "Personīgā ceļa" pieeja neļauj EBD norisināties "vakumā" - EBD tiek iespējami sasaistīts ar jaunieša ilgtermiņa mācīšanās mērķiem. Šī pieeja balstās uz indivīda pagātnes attīstību, izvērtē pašreizējo situāciju un tad nosaka, kā EBD var palīdzēt jauniešiem sasniegt viņa nākotnes mērķus.

Lai labāk izprastu šo pieeju, jāiedomājas jaunieši ejam pa ceļu. Šis ceļš simbolizē katra cilvēka dzīves ceļu. Aiz cilvēka ir viņa pagātnes pieredzes ģimenē, skolā, darbā, vienaudžu starpā. Blakus viņam ir šajā brīdī aktuālie jautājumi (ilgs bezdarbs, vēlme kļūt neatkarīgam no ģimenes, pārvarēt atkarību, izvairīšanās no sliktas apkārtējās vides ietekmes utt.). Savukārt, priekšā viņam ir ilgtermiņa mērķi (piemēram, darba, dzīves vietas atrašana, izglītības iegūšana, dzīvošana bez atkarībām utt.). Atkarībā no situācijas, jaunieša ceļam var būt pagriezieni, strupceļi vai arī ceļš iet stāvā kalnā.

EBD var izmantot kā instrumentu, lai palīdzētu jauniešiem iet pa šo ceļu, arvien tuvojoties saviem ilgtermiņa mērķiem. Zināmā mērā sociālās iekļaušanas EBD projekts var būt kā iespēja pārvarēt uz ceļa esošus šķēršļus vai arī kā atspēriena punkts tālākam ceļam.

Šajā kontekstā vēlreiz jāuzsver, ka EBD pats par sevi nav pašmērķis, bet gan instruments. Ja jaunieši saprot, kā citā valstī pavadītais laiks atbilst viņu vajadzībām un palīdz iet personīgo dzīves ceļu, viņš būs vairāk motivēts piedalīties šāda veida projektā.

MĪTS- SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD IR PAPILDU DARBS

"Šis ir biežs to jaunatnes darbinieku uzskats, kam nav bijusi pieredze darbā ar šī veida EBD projektiem. Pirmoreiz dzirdot par šo programmu, tā tiek atzīta par jauku ideju, bet jaunatnes darbiniekiem ir sajūta, ka viņiem trūkst laika vai citu resursu kaut kā jauna un atšķirīga izmēģināšanai. Es šo EBD redzu no citas perspektīvas. Mans ikdienas darbs ir saistīts ar jauniešiem un sociālekonomiski nelabvēlīgas vides. Es palīdzu viņiem pārvarēt problēmas un iedrošinu viņus attīstīties tālāk. Tas, protams, ir ilgtermiņa process. Lai to izdarītu, es lietoju dažādas metodes. Kādreiz tieši EBD ir labākā metode, kādreiz nē. Manuprāt, EBD šai mērķa grupai ir kā instruments, kas veicina efektīvāku jaunatnes darba procesu. Un es neteiktu, ka tas ir viegli; tas prasa laiku un pūles. Bet es jebkurā gadījumā veltu laiku un pūles saviem jauniešiem, jo uzskatu, ka jaunatnes darbiniekiem jāierauga EBD kā papildus ierocis cīņai pret izstumtību, nevis kā papildu darbs."

Sebastiāns Normands, formerly of Centre de Beaumotte, Francija

"PERSONĪGĀ CEĻA" PIEEJA PRAKSĒ SOLIDARITÉS JEUNESSES, FRANCIJA

Solidarités Jeunes (S.J.) ir organizācija, kas strādā neformālās izglītības un miera veicināšanas jomā. Neformālā izglītība novērtē jaunieša ārpus skolas sasniegumus, kā arī nodrošina vidi, kur rīkoties un pēc tam izvērtēt savu rīcību. Šī procesa nodrošināšanai nepieciešami profesionāļi, kas prot darboties kopā ar jauniešiem nevis priekš jauniešiem.

Solidarités Jeunes pieder pieci centri dažādos Francijas

lauku reģionos. Šajos centros dzīvo jaunieši ar dažādām problēmām (piemēram, jaunieši, kas ir nonākuši konfliktā ar savu ģimeni, jaunieši, kas mēģina pārvarēt dažāda veida atkarības utt.). Šajos centros strādā starptautiskas brīvprātīgo grupas, kas piedalās vietēja mēroga projektos. Solidaritēs Jeunesses ir vairāku gadu pieredze, īstenojot sociālās iekļaušanas EBD projektus. Organizācija regulāri izmanto "personīgā ceļa" pieeju gan nosūtot, gan uzņemot brīvprātīgos.

Organizācijas projektu koordinatore Marija Laura Lakroiksa stāsta par šīs pieejas izmantošanu: "Jaunatnes darbiniekiem pareizi jāizprot personīgā ceļa pieeja. Kad mēs runājam par jaunieša "tālāko soli" nodefinēšanu, mēs nedomājam izveidot nākamo piecu gadu plānu. Ar šo mērķa grupu tas nebūtu reāli. Šī pieeja nozīmē, ka jaunatnes darbiniekam jācenšas iegūt pēc iespējas pilnīgāku "jaunieša attēlu", lai saprastu, kādi soļi tagad būtu jāspēr tālākai attīstībai. Šī pieeja ir par īsto soli spēršanu īstajā laikā."

Daudzi jaunieši par EBD uzzina tikai tad, kad viņi jau ir dziļās nepatīkšanās. Šajā brīdī viņi bieži ir zaudējuši ticību dažādām sociālām programmām. EBD var būt potenciāla alternatīva šiem jauniešiem, jo tā piedāvā kaut ko būtiski atšķirīgu no tā, ko jaunieši ir darījuši iepriekš. Lai atrastu atbilstošu uzņemšanas projektu, nosūtītājorganizācijai un uzņēmējorganizācijai jābūt informētai par brīvprātīgā personīgo situāciju. Mēs cenšamies iepazīt mūsu brīvprātīgo dzīves apstākļus, ģimenes situāciju un problēmas, ar ko brīvprātīgais saskaras ikdienā. Ir noderīgi uzzināt, ko jauniešis ir darījis līdz šim. Tajā pašā laikā mēs runājam par brīvprātīgā nākotnes cerībām un sapņiem, viņu interesēm utt. Balstoties uz uzzināto, mēs cenšamies izveidot plānu, kurā brīvprātīgais var spert soļus, kas ir pietiekami lieli, lai būtu izaicinājums un pietiekami mazi, lai būtu reāli sasniedzami. Sociālās iekļaušanas EBD ir viens no šiem soļiem. Šīs informācijas iegūšana prasa laiku, jo jaunatnes darbinieks nav vienīgais, kas meklē atbildes uz visiem šiem jautājumiem. Ir jāsaprot, ka jauniešis, kas gatavojas piedalīties brīvprātīgā darba programmā uzņemas lielu risku savas dzīves mainīšanā, tādējādi ir svarīgi strādāt kopā ar citiem profesionāļiem, kas iesaistīti jaunieša attīstības procesā (ārsts, psihologs, nodarbinātības aģentūras pārstāvis utt.).

Jauniešiem, kam nav vai ir neliela ceļošanas pieredze, ideja par EBD var likties biedējoša. Dažreiz jauniešiem vispirms jāspēr citi soļi, pirms viņi ir gatavi piedalīties EBD projektā. Piemēram:

J. ir jauns vīrietis no nabadzīga lauku reģiona. Tā kā viņš nebija pabeidzis skolu, viņa iespējas darba tirgū bija ļoti ierobežotas- viņa tika piedāvāti tikai minimālās algas amati. J. bija ļoti kautrīgs un viņa trūka pašapziņas. J. dzīvoja kopā ar saviem vecākiem, kam arī bija tikai zemākā līmeņa izglītība. Tā kā J. bija vecākais no bērniem, viņam bieži nācās pildīt pieaugušo lomu, rūpējoties par mazākajiem brāļiem un māsām.

J. bija savā ziņā "iesprūdis", jo nevarēja tikt ārā no minimālās algas darbu apļa bez izglītības pabeigšanas. Turklāt viņu ierobežoja ģimenes situācija. J. bija neliela ceļošanas pieredze- viņš bija piedalījies mūzikas projektā Francijā un Velsā. J. nosūtītājorganizācija jūta, ka ir pienācis laiks J. piedāvāt jaunu izaicinājumu ar jaunu riska un piedzīvojuma līmeni. Viņam tika piedāvāts doties uz trīs nedēļu ilgu starptautisku darba nometni kopā ar diviem citiem vietējiem jauniešiem. Organizācija jūta, ka pasākuma starptautiskā vide ļaus J. ieraudzīt pasauli plašāk. Tā kā J. uz projektu devās kopā ar citiem jauniešiem, tas likās drošs solis jaunā vidē. Projekts notika Bretanjas provincē Francijā un tā tēma bija tieši saistīta ar J. iepriekšējo projektu.

Pēc atgriešanās mājās J. turpināja strādāt savu minimālās darba algas darbu, kā arī piedalījās vienā vai divās pieaugušo tālākizglītības apmācībās, bet tās nepabeidza. Pēc gada J. bija iespēja piedalīties Solidaritēs Jeunesses EBD projektā Overņas provincē. Izaicinājuma līmenis tika paaugstināts, jo jaunais projekts ilga sešas nedēļas, turklāt J. ceļoja viens pats. Viņš bija ļoti satraucies, jo nezināja franču valodu. Ceļošanas laikā J. apmaldījās, jo nemācēja vietējiem iedzīvotājiem pajautāt ceļu. Šī bija traumatiska pieredze un, lai atgūtos no piedzīvotā šoka, bija nepieciešams ilgs laiks.

Pēc sešu nedēļu EBD projekta J. atgriezās mājās. Viņš vēlreiz mēģināja pabeigt skolu, bet atkal neveiksmīgi. Taču sešas nedēļas Francijā bija radīušas viņā interesi par franču valodu. Pēc vēl viena mājās pavadīta gada J. nolēma, ka viņš vēlas atgriezties Francijā, šoreiz piedaloties ilgtermiņa EBD projektā. Deviņus mēnešus viņš pavadīja vienā no Solidaritēs Jeunesses centriem. Projekta laikā viņš veltīja daudz pūļu un laika franču valodas apguvei.

Pēc šī projekta J. vēlējās turpināt brīvprātīgo darbu ārzemēs, bet viņam pietrūka naudas līdzekļu ceļošanai. Tagad J. ir bijis mājās ilgāk kā divus gadus. Viņš vēl joprojām strādā par minimālo algu, bet reizi nedēļā apmeklē franču valodas kursus. J. cenšas iegūt pamata izglītību, lai varētu pieteikties universitātē mediju studijām.

J. stāsts parāda, ka EBD ir tikai viens no daudzajiem soļiem, kas jauniešiem jāspē savā ceļā. Bez pieredzes trīs nedēļu projektā, iespējams J. nesaņemtos piedalīties sešu nedēļu projektā.

Nav viegli izveidot skaidru ilgtermiņa plānu ar jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides un izvērtēt, vai EBD ir pareizākais risinājums. Tomēr, kā rāda J. piemērs, EBD var būt svarīgs atspēriena punkts jaunām nākotnes iespējām.

„Personīgā ceļa” pieeja palīdz izprast EBD kā instrumentu jaunieša atstībai. Šī pieeja ir efektīva, jo tā izmanto EBD, lai atbildētu uz jaunieša svarīgākajiem mācīšanas uzdevumiem. Jāatceras, ka šī ir tikai mācību pieeja. Lai to veiksmīgi īstenotu praksē, ir nepieciešama atbilstoša metodoloģija. Nākamā bukleta nodaļa sniegs informāciju par metodoloģiju darbam ar jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides.

METODO- DOLOĢIJA šai mērķa grupai

Sociālās iekļaušanas EBD projekti ir partnerība starp brīvprātīgo, nosūtītājorganizāciju un uzņēmējorganizāciju. Uzņēmējorganizācija ir atbildīga par brīvprātīgā aktivitāšu programmas izveidošanu. Programmas pamatā ir brīvprātīgo ikdienas aktivitātes, sauktas arī par ikdienas “uzdevumiem”.

BRĪVPRĀTĪGĀ UZDEVUMI

Sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgais nevis “strādā”, bet “izpilda uzdevumus”. Šī smalkā, bet nozīmīgā vārdu izvēle izsaka galveno domu-brīvprātīgais nevis “strādā” (piemēram, konkurē ar algotiem darbiniekiem, saņem atalgojumu par paveikto utt.), bet gan gūst mācīšanās pieredzi.

Brīvprātīgā uzdevumi jāveido, lai sasniegtu divus mērķus. Pirmkārt, uzdevumiem jānodrošina ieguldījums vietējās sabiedrības attīstībā. Otrkārt, uzdevumiem jānodrošina iespēja jauniešiem attīstīt dažādas prasmes. Tam visam, protams, jābūt saistītam ar jauniešu “personīgo ceļu” un ilgtermiņa mērķiem.

KĀ “KLASISKIE” EBD PROJEKTI IZSTUMJ ŠO MĒRĶA GRUPU

Šobrīd vairums EBD projektu tiek veidoti “klasiskiem” brīvprātīgajiem, kuri ir studējuši un plāno citā valstī pavadīt 6 līdz 12 mēnešus. Jauniešiem ar studiju pieredzi ir daudzas prasmes, kuras viņi var ieguldīt savā projektā, tādējādi uzņēmējorganizācijas gūst labumu ne tikai no starptautiskās pieredzes, bet arī no brīvprātīgā personīgā ieguldījuma.

Daudzi EBD uzņemšanas projekti ir saistīti ar sociālkulturālo jomu un ietver darbu ar bērniem, senioriem, cilvēkiem ar invaliditāti utt. Kopumā var teikt, ka šie projekti ietver sociālus uzdevumus. Daudzkārt, jaunieši no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides tiek izslēgti no šiem projektiem. Tam ir vairāki iemesli:

Daži jaunieši no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides nav motivēti uzņemties sociāla rakstura uzdevumus. Tam var būt personīgi iemesli, piemēram, bailes no nezināmā (piemēram, jauniešiem nekad nav redzējis cilvēkus ar invaliditāti) vai arī intereses trūkums (piemēram, jauniešiem var nebūt interese par darbu ar bērniem). Pastāv arī daudzas specifiskas situācijas sociālos projektos, kurās būtu ļoti nepiemēroti iesaistīt

jauniešus ar problēmām (piemēram, uzdevums vadīt bāru jauniešu centrā nebūtu piemērotākais jaunietim ar alkoholisma problēmām vai darbu ar bērniem nevajadzētu uzticēt jaunietim, kas lieto narkotikas utt.).

Vēl viena šo jauniešu problēma ir dažādu prasmju trūkums. Vairumam sociālkultūrālās jomas projektiem nepieciešami "darītāji"- brīvprātīgie, kas ir piemēroti konkrētu uzdevumu veikšanai. Nav daudz tādu projektu, kas būtu piemēroti jauniešiem agrākā profesionālās un personiskās attīstības posmā. Šī situācija ir vienlaikus ironiska, reālistiska: ironiska, jo Eiropas Brīvprātīgais darbs tika izveidots, lai piedāvātu vairāk iespēju jauniešiem ar zemu pamatprasmju līmeni; reālistiska, jo tikai nedaudzi uzņemšanas projekti ir piemēroti jauniešiem, kuri var piedāvāt tikai nelielu atbalstu projektam, drīzāk atbalsts nepieciešams viņiem pašiem.

Tādējādi "klasisks" sociāla rakstura uzņemšanas projekts rada nopietnus šķēršļus jauniešu no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides iesaistīšanai. Šīs mērķa grupas jauniešiem trūkst dažādas prasmes, kas viņu vienaudžiem, savukārt, liekas pašsaprotamas. Bez tam sociālo prasmju trūkuma dēļ viņus neizvēlas projektiem, kuru īstenotājiem nav zināšanu, kā risināt viņu vajadzības. Rezultātā tiek ierobežota šo jauniešu dalība vairumā uzņemšanas projektu.

Tomēr būtu nepareizi uzskatīt, ka šīs mērķa grupas jauniešiem nav ko ieguldīt projektos vai ka viņi nespētu apgūt trūkstošās prasmes. Zinot šīs mērķa grupas īpatnības, nepieciešams pielāgot "klasisko" EBD pieeju, izmantojot metodoloģiju, kas vairāk uzsver šo jauniešu stiprās puses nevis norāda uz vājajām. Efektīva metode ir praktisku uzdevumu iekļaušana brīvprātīgā ikdienas aktivitāšu plānā.

PRAKTISKIE UZDEVUMI

Terminam "praktiski uzdevumi" sociālās iekļaušanas EBD kontekstā ir īpaša nozīme. Praktiski uzdevumi var iekļaut gan fiziskas aktivitātes (piemēram, būvniecību, remontēšanu, pārvadāšanu, dārza kopšanu utt.), gan citu veidu praktiskas aktivitātes (piemēram, sporta, mākslas, rokdarbu, mūzikas, dejas aktivitātes utt.).

Jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides praktiski uzdevumi būs saistošāki par sociāla rakstura uzdevumiem, jo šo uzdevumu izpildei (vismaz sākotnēji) „rokas ir nepieciešamas vairāk kā galva”. Īpaši saistoši tas būs jauniešiem ar sliktu pieredzi skolā vai tiem, kam visu dzīvi atgādināts, ka "tu neesi pietiekami gudrs".

Turklāt jauniešiem ir vieglāk vizualizēt šos uzdevumus - un tā ir vēl viena šādu uzdevumu priekšrocība. Tādējādi projekts jaunietim kļūst konkrētāks. Piemēram, vairums jauniešu saprot, ko nozīmē būvniecības vai dārza darbi, taču viņi var nezināt, kā saprast darbu jaunatnes centrā. Ja pat jauniešiem nav pieredzes konkrētās jomās, viņi var iedomāties, ko šie praktiskie uzdevumi iekļaus. Un tas palīdz jauniešiem nešaubīties un nebaidīties no gaidāmā.

Turklāt praktisku uzdevumu izpildei nav nepieciešamas **spēcīgas komunikāciju prasmes**. Piemēram, lāpsta, āmura vai otas lietošanu var saprast, izmantojot zīmju valodu un cita veida neverbālo komunikāciju. Savukārt, sociāla rakstura uzdevumu veikšanai, piemēram, darbam ar pusaudžiem vai bērniem, nepieciešamas labas valodas zināšanas. Praktiski uzdevumi ir ideāli piemēroti jauniešiem bez svešvalodu zināšanām.

Vissvarīgāk ir saprast, ka katram jaunietim ir kāda veida prasmes-piemēram, santehnikas, kulinārijas vai leļļu izgatavošanas jomā. Ja jaunieši atrod uzņemšanas projektu, kurā var pielietot savas prasmes, viņi kļūst par "darītājiem". Jaunieši jūt, ka viņi nevis apgrūtinā, bet var kaut ko ieguldīt, būt noderīgi un nepieciešami. Un tas ir īpaši būtiski indivīda attīstībai un uztveres izmaiņām. Jaunieši vairs nav pasīvi patērētāji-viņiem tiek dota iespēja sniegt aktīvu ieguldījumu sabiedrībā.

PRAKTISKO UZDEVUMU IZGLĪTOJOŠĀ VĒRTĪBA

Praktisko uzdevumu noslēpumaino spēku nosaka daudzpusējas mācīšanās pieredzes iespēja. Pirmkārt, praktiskie uzdevumi dod brīvprātīgajam iespēju izmēģināt dažādas praktiskas aktivitātes, tādējādi apgūstot dažādas turpmākajā dzīvē noderīgas prasmes-piemēram, krāsošanu, tapešu līmēšanu, tīrīšanu, ēst gatavošanu, dažādu darbarīku lietošanu utt. Otrkārt, praktisko uzdevumu laikā, brīvprātīgie attīsta dažādas sociālās prasmes. Tādējādi praktiskie uzdevumi vienlaicīgi veicina gan jaunieša praktisko, gan sociālo prasmju attīstību.

Jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides šī daudzpusējā mācīšanās pieredze ir īpaši noderīga. Sociālo prasmju attīstība bieži ir pirmais solis jauniešu personīgo ilgtermiņa mērķu sasniegšanai. Praktisko uzdevumu metode ir spēcīga, taču vienmēr ne tik pamanāma. Sociālās prasmes tiek attīstītas praktisko uzdevumu laikā. Bieži vien jaunieši nemaz neapzinās pašu mācīšanās procesu un tikai vēlāk pamana izmaiņas sevī un savā dzīvē.

PRAKTISKIE UZDEVUMI DZĪVĒ-PIEMĒRI

Zemāk aprakstīti trīs dažādi piemēri, kā EBD uzņēmējorganizācijas izmanto šo metodi. Katrs no piemēriem ilustrē, kā brīvprātīgā ikdienas aktivitātes veicina gan sociālo, gan praktisko prasmju attīstību.

SEALAND – GERMANY

Apraksts: Sealand atrodas piejūras pilsētā Lībekā. Organizācija īsteno sociālās iekļaušanas EBD projektus kopš 2001.gada. Īstermiņa projektu tēmas, galvenokārt, saistītas ar Lībekas jūras tirdzniecības vēsturi un tajos iekļautas tādas aktivitātes kā laivu būvēšana un burāšana.

Mērķa grupa: Sealand īstermiņa projektos visbiežāk piedalās jaunieši-ilgstošie bezdarbnieki, kuri īsti nezina, kā uzlabot savu situāciju. Daži no viņiem ir bijuši bezpajumtnieki. Daži, savukārt, ir uzsākuši dažādas apmācību programmas, taču nav tās veiksmīgi pabeiguši kvalifikācijas iegūšanai. Šī ir samērā bieži sastopama situācija šo jauniešu vidū-viņi uzsāk lietas, taču viņiem trūkst gribas, disciplīnas vai spējas tās pabeigt līdz galam. Šie jaunieši vēlas aizbēgt no esošās situācijas, taču tajā pat laikā īsti nezina, kur doties.

Brīvprātīgā aktivitātes: Galvenais Sealand EBD uzņemšanas projektu mērķis ir paplašināt un izaicināt jaunieša fiziskās un psiholoģiskās robežas. Brīvprātīgā ikdienas uzdevumi apvieno laivu būvēšanu un burāšanas apgūšanu. Pirmajā projekta daļā brīvprātīgie piedalās jūras kuģošanai paredzētas laivas būvēšanā, apgūstot dažādas laivu būvēšanas tehnikas un darbarīku izmantošanu. Šis process ilgst apmēram sešas nedēļas. Pēc tam pabeigtās laivas piedalās sacensībās, kur katrs brīvprātīgais vada pats savu izgatavoto laivu. Otrajā projekta daļā brīvprātīgie vada veclaicīgu buru kuģi. Visi brīvprātīgie tiek izmitināti uz kuģa samērā vienkāršos apstākļos. Kā daļa no kuģa komandas viņi savā starpā sadala pienākumus, kuru izpildīšanai nepieciešamas dažādas burāšanas prasmes (piemēram, mezglu siešana, buru pārvietošana, remontdarbu veikšana, laika apstākļu paredzēšana, kuģa vadīšana utt.), kā arī ikdienas dzīves prasmes (tīrīšana, ēst gatavošana, mazgāšana utt.).

Kā tiek attīstītas praktiskās un sociālās prasmes: zemāk tabulā apkopoti brīvprātīgā ikdienas uzdevumi, norādot, kādā veidā tie veicina praktisko un sociālo prasmju attīstību.

Kā praktiskie uzdevumi atbilst reālās dzīves jaunieša vajadzībām? Sealand pārstāvis Folkers Geists uzskata, ka dzīve uz jūras ļoti disciplinē, kas var būt ļoti noderīgi jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas

mērķa grupas. "Mūsu brīvprātīgajiem dzīve uz kuģa ir ļoti vērtīga dzīves mācība, jo esot uz kuģa tu nevari izvairīties no saviem pienākumiem. Piemēram, ja kāds ignorē kapteiņa autoritāti, tiek apdraudēts viss kuģis un tā komanda. Ir jāiemācās veikt savus uzdevumus un būt daļai no komandas. Ikdienas pienākumu laikā brīvprātīgie apgūst dažādas prasmes, bet visefektīvākā ir ārēji neredzamā mācīšanās. Laivu būvēšanās laikā brīvprātīgie patiesībā mācās pašdisciplīnu. Viņi mācās pabeigt iesākto nevis meklēt atrunas, lai to nepabeigtu. Mēs ticam, ka šis ir svarīgākais mācīšanās mērķis, kas jāsasniedz mūsu brīvprātīgajiem."

EVERYTHING'S POSSIBLE, APVIENOTĀ KARALISTE

Apraksts: Viena no organizācijas aktivitātēm ir jauniešu vasaras nometņu organizēšana. Šīs nometnes piedāvā mobilitātes iespējas un ir labi piemērotas sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgajiem. Viens no šīs vasaras projektiem bija saistīts ar vides tēmu.

Mērķa grupa: Šīs nometnes ir atvērtas visiem jauniešiem, taču organizācija īpaši cenšas sasniegt jauniešus no dažādām etniskajām minoritātēm, kā arī jauniešus ar ierobežotām iespējām, piemēram, jauniešus no ģeogrāfiski izolētiem reģioniem ar ierobežotām sociālo pakalpojumu iespējām. Jaunieši, kam nav bijusi iespēja saskarties ar citām kultūrām un dzīves veidu, mēdz baidīties no visa viņuprāt "savādā" vai "atšķirīgā". Nometnes aktivitātes ir vērstas uz jauniešu savstarpējo sadarbību drošā vidē, tādējādi jaunieši mācās atpazīt kopējo un novērtēt atšķirīgo.

Brīvprātīgo aktivitātes: daudzas no nometnes aktivitātēm notiek ārpus telpām. Brīvprātīgie var veikt dažādas praktiskas aktivitātes, mācoties par dabu un vidi.

Kā tiek attīstītas praktiskās un sociālās prasmes: nometnes programma veidota tā, lai sniegtu brīvprātīgajam iespēju "izgaršot" dažādas aktivitātes dažādās vidēs. Nepieciešamās prasmes ir pietiekami vienkāršas, lai tās apgūtu pāris dienās. Nometne nodrošina drošu vidi, kur izmēģināt jaunas lietas un eksperimentēt. Zemāk tabulā parādīts, kā organizācija nodrošina saikni starp praktiskajām un sociālajām prasmēm.

Kā praktiskie uzdevumi atbilst reālās dzīves jaunieša vajadzībām? Organizācijas pārstāve Klēra Brauna uzsver, ka sociālo prasmju uzlabošana ir pamats brīvprātīgā personīgo mērķu sasniegšanai. "Ilgtermiņa brīvprātīgie (visbiežāk studenti) EBD mēģina sasaistīt ar saviem profesionālajiem mērķiem, kas, savukārt, nav tik svarīgi īstermiņa brīvprātīgajiem. Daudziem jauniešiem, kas piedalās mūsu nometnēs, nav iespējas atrast darbu savā dzīves vietā. Viņu vecāki bieži nav strādājuši, tādējādi ietekmējot arī savu bērnu izpratni par darba meklēšanu. Mūsu organizācija lieto personīgu pieeju gan EBD ietvaros, gan ārpus tā. Kopā ar jauniešiem mēs izveidojam darbības plānu, kā arī palīdzam nedefinēt īstermiņa un ilgtermiņa mērķus. Bieži šie mērķi ir saistīti ar jaunieša ikdienas dzīvi-piemēram, iemācīties laicīgi piecelties, pieturēties pie dienas plāna, dalīties ar citiem, strādāt komandā utt. Šajā ziņā EBD pieredze ir ļoti vērtīga. Tas ir veids, kā jaunieši var apgūt svarīgas sociālās prasmes, bez kurām viņi nekad nespētu sasniegt augstākus mērķus, piemēram, iegūt skolas diplomu vai atrast darbu."

Apraksts: VIA ir organizācija, kas darbojas miera veicināšanas jomā, izmantojot starptautisko brīvprātīgo darbu. Katru gadu VIA organizē starptautiskas darba nometnes vietējās sabiedrības atbalstam. Šīs nometnes realizē brīvprātīgie no visas pasaules, tādējādi apvienojot dažādas kultūras un pieredzes. Dzīvojot un strādājot kopā, brīvprātīgie gūst jaunu ieskatu citās kultūrās un dzīves veidos. VIA uzskata, ka tieši kopā būšana veicina savstarpēju sapratni un pamatu mierīgai līdzās pastāvēšanai, solidaritātei un taisnīgumam.

Mērķa grupa: VIA starptautiskās darba nometnes ir atvērtas jebkurai cilvēkam neatkarīgi no vecuma un izcelsmes. Organizācijai vienmēr ir bijis svarīgi veicināt programmu pieejamību jauniešiem ar ierobežotām iespējām. Starptautiskajās darba nometnēs piedalās dalībnieki no visas pasaules. Grupas dažādība ir lieliska iespēja jauniešiem bez ceļošanas un citu kultūru iepazīšanas pieredzes.

Brīvprātīgo aktivitātes: Starptautiskās darba nometnes iekļauj praktiskas aktivitātes, kas dod ieguldījumu vietējā sabiedrībā. Galvenokārt, tās ir saistītas ar remonta un restaurācijas darbiem (piemēram, skolu, bērnu namu, baznīcu, kultūras mantojuma objektu remontēšana utt.). Brīvprātīgie paši ir atbildīgi par savas grupas ikdienas dzīvi, veicot arī tādas ikdienišķas aktivitātes kā tīrīšana, ēst gatavošana un mazgāšana.

Kā tiek attīstītas praktiskās un sociālās prasmes: Zemāk uzskaitītas dažas no brīvprātīgo aktivitātēm nometnes laikā. Tabulā parādīts, kā tās veicina brīvprātīgā praktisko un sociālo prasmju attīstību.

Kā praktiskie uzdevumi atbilst reālās dzīves jaunieša vajadzībām? Organizācijas pārstāvis Jereons Vils stāsta par praktisko darbu nometnes laikā. "Starptautiskajās darba nometnēs praktiskie uzdevumi veicina dažādus procesus. Viens no tiem ir jauniešu mobilizēšana un tādas vides nodrošināšana, kurā viņi var aktīvi dot savu ieguldījumu sabiedrībā. Cits svarīgs process ir sadarbība starp cilvēkiem no dažādām kultūrām. Praktiskās aktivitātes ir līdzeklis, kā cilvēkiem būt kopā, izvirzīt vienotus mērķus un caur visu to veidot kopīgu pamatu. Bieži jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides nav bijusi iespēja satikt citu kultūru pārstāvjus, dzirdēt svešvalodas vai pagaršot citas zemes ēdienu. Tādējādi nav pārsteigums, ka viņi neuzticas citas valsts cilvēkiem vai jebkurai citam, kas ir atšķirīgs. Kaut arī darba nometnē brīvprātīgie var apgūt dažādas prasmes, tas noteikti nav galvenais mērķis. Ir daudz svarīgāk veidot savstarpēju sapratni un mazināt stereotipus."

PRAKTISKO UZDEVUMU LOMA

Praktisko uzdevumu loma sociālās iekļaušanas EBD projektos bieži tiek pārprasta. Sabiedrība ir plaši izplatīts stereotips, ka, izmantojot praktiskos projektus, EBD programmas mērķis ir radīt jaunu galdnieku un santehniķu paaudzi. Ir tikai dabiski, ka brīvprātīgajiem ļoti iepatīkas projekta laikā veiktās aktivitātes; viņi var atklāt slēptos talantus. Daži brīvprātīgie pēc EBD cenšas iegūt profesionālās kvalifikācijas dažādās apmācību programmās. Bet šie ir drīzāk izņēmumi nevis ierasta prakse.

Praktiskie uzdevumi nodrošina sasniedzamu iespēju iepazīt starptautiskā brīvprātīgā darba aktivitātes. Tie dod iespēju jauniešiem redzēt konkrētu rezultātu un savu personīgo izaugsmi. Pēc noteikta laika jaunieši apzinās, ka viņiem ir noteiktas prasmes, ko ieguldīt sabiedrībā un tas, savukārt, palīdz jauniešiem celt savu pašapziņu.

Tomēr jāatceras, ka praktisko uzdevumu loma sociālās iekļaušanas EBD projektos nav tūlītēja iekļaušanās darba tirgū. Daudziem jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides vēl jāspēj daudzi soļi pirms šī mērķa sasniegšanas.

VAI PASTĀV TĀDA LIETA KĀ NEPRAKTISKI BRĪVPRĀTĪGĀ UZDEVUMI?

Ātrs ieskaits EBD datu bāzē var samulsināt, jo katrs projekts (gan ilgtermiņa, gan īstermiņa) iekļauj dažāda veida praktiskus uzdevumus (būtu grūti sameklēt projektu, kas piedāvātu nepraktiskus uzdevumus...) Tāpēc ir svarīgi identificēt dažādus praktisko uzdevumu veidus.

Šajā bukletā izmantotais termins "praktiski uzdevumi" attiecas uz roku darbu vai uzdevumiem ar fizisku raksturu. Šie uzdevumi efektīvi risina jauniešu no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides vajadzības, turpretī līdzīgi uzdevumi sociālo tēmu projektos to nedara.

Lai labāk izprastu atšķirību, salīdziniet laivu būvēšanas projektu ar sociāla rakstura projektu jauniešu centrā. Abos projektos iekļautas praktiskas aktivitātes, taču katrs no šiem projektiem ir veidots atšķirīgai jauniešu

grupai.

Ansgars Bueters-Menke, Sea-land jaunatnes darbinieks (Vācija) skaidro:

“Lai izprastu patieso praktisko uzdevumu lomu, nedrīkst aizmirst jauniešu no nelabvēlīgas vides īpatnējās iezīmes. Šiem jauniešiem bieži trūkst dzīves virzības un identitātes apziņas-viņi nezina, kas viņi ir un ko var izdarīt. Viņiem trūkst pašapziņas. Izklūšana no esošās situācijas nav viegla, jo bieži šie jaunieši ir bijuši nesekmīgi skolā un tāpēc ir ierobežotas darba atrašanas iespējas. Jaunieši cenšas aizbēgt no esošās situācijas, nodarbojoties ar tādām lietām kā vardarbība, atkarību izraisošu vielu lietošana u.c.”

Šīs mērķa grupas jauniešiem nepieciešams projekts ar konkrētām aktivitātēm. Tieši tāpēc arī praktiski uzdevumi projektos ir tik efektīvi. Jauniešiem ir svarīgi redzēt tūlītējus savu pūļu un darba pozitīvos rezultātus un praktiski uzdevumi to var nodrošināt. Piemēram, jaunieši var redzēt tūlītēju gleznošanas rezultātu vai, piemēram, būvējot laivu, viņi redz, kā tā veidojas dienu pa dienai, stundu pa stundai. Konkrētā atriezeniskā saite ir ļoti būtiska, jo tā dod jauniešiem pašapziņu, kas, savukārt, palīdz sasniegt tālākos soļus. Praktisko uzdevumu veikšana dod jauniešiem sasnieguma sajūtu. Viņi vairs nav “nekas”, “tikai alkoholiķi” vai “bezvērtīgi huligāni”. Pateicoties praktiskajiem uzdevumiem viņi iemācās burāt, būvēt laivas, siet mezglus, runāt vāciski utt.

Sociāla rakstura projekti, piemēram, darbs jauniešu centrā, nav piemēroti šiem jauniešiem. Kaut arī šie projekti iekļauj noteikta veida praktiskus uzdevumus, kopumā tie ir pārāk abstrakti un nenoteikti šai mērķa grupai. Šajos projektos nav konkrēta rezultāta, uz ko jaunieši varētu atsaukties. Piemēram, jauniešu centra vide ir pārāk atvērta, brīvprātīgais biežāk ir pakļauts stresa situācijām un tādējādi viņam ir vieglāk pamest šo projektu. Turpretī praktiski uzdevumi ir kaut kas tāds, ko katrs var darīt savā ātrumā un, ja arī jauniešis pavada visu dienu apstrādājot vienu dēli, viss ir kārtībā, jo viņš nepātraukti redz savu darbu un tā rezultātu.

Šī nodaļa par praktiskiem un sociāla rakstura uzdevumiem nav domāta, lai vispārinātu - t.i., nebūtu pareizi apgalvot, ka jaunieši no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides nav spējīgi piedalīties sociālos projektos. Ir jāatceras, ka jaunieša spēju līmeni nenosaka vide, no kuras viņš nāk. Ja brīvprātīgajam ir pašpārliecinātība, briedums un dzīves pieredze, arī sociālie projekti var būt ļoti piemēroti. Tomēr šādi jaunieši ir daudz attīstītāki par mērķa grupu, kas aprakstīta šeit.

CITI SVARĪGI PRAKTISKO UZDEVUMU ASPEKTI

Lai arī praktiskie uzdevumi ir ļoti efektīva metodoloģija šai mērķa grupai, jaunatnes darbiniekiem jāstrādā, lai jaunieši pārvarētu savus stereotipus par šāda veida uzdevumiem. Plānojot projektus, kas iekļauj praktiskus uzdevumus, jaunatnes darbiniekiem jāatceras, ka:

Praktiski uzdevumi nenozīmē smagu darbu. Jāuzmanās, lai jaunieši nepārprot terminus. Brīvprātīgais darbs nenozīmē vergu darbu, savukārt, darba nometnes nav spaidu darbu nometnes. Atsevišķu praktisko uzdevumu veikšanai var būt nepieciešamas fiziskas spējas un brīvprātīgajiem, īpaši tiem, kam patīk aktīvas lietas, šādi uzdevumi ir ļoti piemēroti. Bet ir arī praktiskie uzdevumi, kuru veikšanai nav nepieciešama fiziska sagatavotība, piemēram, mākslas, kulinārijas, mēbeļu restaurēšanas, dekorēšanas aktivitātes. Katram individuālam ir piemēroti sava veida uzdevumi.

Praktiskajiem uzdevumiem jābūt saistītiem ar indivīda personīgo ceļu. Jaunieši var nesaprast, ka praktiskie uzdevumi ir līdzeklis nevis pašmērķis. Ja šie uzdevumi paši par sevi tiek uzskatīti par pašmērķi, jauniešiem var zust motivācija tajos piedalīties. Tādējādi jaunatnes darbinieki ir atbildīgi par saiknes veidošanu starp praktiskajiem uzdevumiem un indivīda personīgo ilgtermiņa mācīšanās plānu. Viņi ir tie, kas palīdz katram jauniešim atpazīt saikni starp šiem uzdevumiem un mācīšanos.

Praktiskie uzdevumi ir piemēroti gan sievietēm, gan vīriešiem. Aktivitāšu programmai jābūt vienlīdz piemērotai gan vīriešiem, gan sievietēm, kaut parasti praktisko uzdevumu laikā dzimumu jautājumi netiek aktualizēti. Piemēram, sākotnēji var būt grūti celtniecības darbos iesaistīt jaunas sievietes vai arī pārliecināt jaunus vīriešus uzņemties atbildību par ēst gatavošanu vai tīrīšanu, taču pieredze rāda, ka dzimumu atšķirības rada grūtības tikai projekta sākuma posmā; projekta gaitā tradicionālās dzimumu lomas mainās. Tādējādi no praktiskajiem uzdevumiem vienlīdz lielu izglītojošo vērtību var gūt abu dzimumu jaunieši.

MĪTS-SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD PROJEKTS IR FINANŠU LĪDZEKĻU PIESAISTĪŠANAS IESPĒJA

“Dažas organizācijas cenšas gūt finansiālu labumu no EBD programmas. Situācija var atšķirties ilgtermiņa projektos, taču tas noteikti nav iespējams, strādājot ar īstermiņa projektiem. Šajā gadījumā organizācija noteikti cietīs finansiālus zaudējumus. Tas nenozīmē, ka organizācijas pazaudēs savu

naudu, taču laiks, kas tiks pavadīts sagatavojot un atbalstot jaunieši ar ierobežotām iespējām nav proporcionāls saņemtajam mēneša finansējumam par vienu brīvprātīgo. Piemēram, programma paredz sešas dienas brīvprātīgā sagatavošanai, taču pasēs izgatavošana vien aizņem trīs dienas un tas ir tikai mazs solis sagatavošanas posmā. Organizācijām, kas vēlas iesaistīties EBD, nopietni jāpārdomā savu jauniešu ieguvumus, jo tikai tad ir vērts ieguldīt laika un darba resursus.

- Klēra Brauna, Everything's Possible, Apvienotā Karaliste

Praktiskie uzdevumi kā metodoloģija ir lielisks izglītības instruments jauniešiem no sociālnelabvēlīgas vides, jo mācīšanās šo uzdevumu laikā ir iekļauj daudz vairāk kā vienkārša profesionālā apmācība. Taču nedrīkst aizmirst, ka katram šīs mērķa grupas jauniešim ir savas specifiskās vajadzības un spēju līmenis, tāpēc ne katrs jauniešis ir piemērots visiem uzņemšanas projektiem. Ir svarīgi pārdomāt, kāda būs jaunieša loma projektā. Nākamajā bukleta nodaļā tiks aplūkotas trīs dažādas brīvprātīgo lomas sociālās iekļaušanas EBD projektos.

BRĪVPRĀTĪGO lomas

Eiropas Brīvprātīgā darba programmas mērķis (...veicināt aktīvu līdzdalību...veicināt nodarbinātību..veicināt solidaritāti...atbalstīt vietējās sabiedrības attīstību utt.) jaunatnes darbiniekiem, kas palīdz jauniešiem pārvarēt nabadzības, atkarību, mājokļa atrašanas, vardarbības, uzvedības un citas līdzīgas problēmas, var

likties ļoti tāls un nesasniedzams. Var likties savādi, ka šie jaunieši "atbalsta vietējo sabiedrību", jo patiesībā atbalsts vajadzīgs jauniešiem pašiem. Un tas bieži vien ir iemesls, kāpēc daudzi jaunieši un jaunatnes darbinieki uzskata, ka "EBD nav mums".

Pastāv nepareizs priekšstats, ka sociālās iekļaušanas EBD varēs veiksmīgi īstenot tikai tad, ja brīvprātīgajam piemīt noteikts spēju līmenis. Tā ne vienmēr notiek. Uzņēmējorganizācijas sociālās iekļaušanas EBD projektus lielā mērā var pielāgot katra brīvprātīgā specifiskajām mācīšanās vajadzībām. Veidojot projektu balstoties uz brīvprātīgā spējām, katram brīvprātīgajam var nodrošināt noteiktu lomu.

DAŽĀDAS BRĪVPRĀTĪGĀ LOMAS

Daži uzņēmšanas projekti ir piemērotāki specifiskām brīvprātīgo grupām, tādējādi ir svarīgi saprast iespējamās brīvprātīgā lomas dažādos kontekstos. Kopumā pastāv trīs dažādas sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgā lomas:

1. **"Darītāja" loma - "darītājs"** (kāds, kas var kaut ko "izdarīt") ir jauniešs, kas uzņēmšanas projektā iegulda kādas savas prasmes vai zināšanas. Darītājiem piemīt noteikts pašapziņas un neatkarības līmenis. Viņiem ir dzīves pieredze un viņi ir gatavi uzņemties zināmu (ierobežotu) atbildību uzņēmšanas projektā.
2. **"Patērētāja" loma - "patērētājs"** ir jauniešs, kam nepieciešams noteikts atbalsts un struktūra, jo viņa personīgajām prasmēm ir nepieciešama tālāka attīstība. Parasti "patērētājiem" ir mazāk prasmes, ko ieguldīt projektā, taču viņi ir piemēroti dalībai uzņēmējorganizācijas ikdienas aktivitātēs kopā ar vietējiem jauniešiem.
3. **"Novērotāja" loma - "novērotājs"** ir jauniešs agrā personības attīstības posmā. Novērotāji ir atvērti jaunām idejām un aktivitātēm, lai arī ne vienmēr viņi ir gatavi aktīvi piedalīties tajās.

Šīs dažādās lomas parāda, ka zems praktisko un/vai sociālo prasmju līmenis nav šķērslis jaunieša dalībai sociālās iekļaušanas EBD projektā. Pastāv dažādas personības un spēju līmeņi. Šīs dažādās lomas paver iespēju pielāgot projektu katra brīvprātīgāja reālajām spējām un vajadzībām.

TRĪS LOMAS PRAKSĒ-PIEMĒRI

Zemāk ir sniegti trīs piemēri, kā uzņēmējorganizācijas ir pielāgojušas savus sociālās iekļaušanas EBD projektus specifiskam brīvprātīgā profilam.

BLUE HILL, ZVIEDRIJA

Apraksts: Blue Hill jauniešu centrs atrodas teritorijā, kur dzīvo daudz jauniešu-imigrantu. Daudzi no šiem jauniešiem ir pārkāpuši likumu vai bijuši iepriekš tiesāti. Blue Hill mērķis ir mazināt vardarbību un noziedzību, iesaistot jauniešus sporta, deju un mūzikas aktivitātēs. Centrs piedāvā dažādas aktivitātes (breika, ielu, hip-hop, repa dejas, mūzikas rakstīšanu utt.) un tajā ir pieejama aparatūra mūzikas miksēšanai un veidošanai. Centrs atbalsta arī basketbola un futbola komandas. Blue Hills izmanto vienaudžu izglītības pieeju-tas nozīmē, ka vecāki jaunieši uzņemas atbildību pār jaunākiem. Visas centra ikdienas aktivitātes plāno un īsteno paši jaunieši.

Lomas veids: Šis ir labs piemērs uzņēmšanas projektam, kas ir atbilstošs "darītājiem". Vienaudžu izglītības pieeja nosaka, ka ikdienas aktivitāšu izdošanās atkarīga no vecāko jauniešu iniciatīvas un radošuma. Šādā projektā brīvprātīgajam ir daudz iespēju īstenot savas idejas un ierosināt aktivitātes. Blue Hill uzņēmšanas projekti būtu lieliski piemēroti jauniešiem ar deju vai mūzikas prasmēm, kas ar tām dalītos ar saviem vienaudžiem.

Joahims Teodoridis no Blue Hill: "Sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgajiem ir liela ietekme uz mūsu vietējiem brīvprātīgajiem. Viņiem ir īpaši svarīgi redzēt līdzīgus jauniešus, kas atbraukuši uz citu valsti; tas viņiem liek aizdomāties, ka arī viņi var darīt ko līdzīgu. Brīvprātīgajam nav obligāti nepieciešamas ielu dejas vai repa mūzikas prasme; mūsu pieredze rāda, ka katram ir kas vērtīgs ko dot neatkarīgi no viņa prasmju līmeņa. Daudz svarīgāka ir jaunieša attieksme un pietiekama pašapziņa, lai sadzīvotu ar pārējiem projekta dalībniekiem. Ja šīs īpašības piemīt, ir nepieciešams pavisam īss laiks, lai viņi sāktu uzņemties iniciatīvu un atbildību."

ADICE, FRANCIJA

Apraksts: ADICE ir uzņēmējorganizācija, kas uzņem EBD brīvprātīgos uz laiku no 3 līdz 4 nedēļām. ADICE sadarbojas ar vietējiem māksliniekiem, vadot nodarbības skolās, slimnīcās, pansionātos un citās iestādēs. EBD brīvprātīgais piedalās dažādās nodarbībās kopā vietējo mērķa grupu (bērniem, pusaudžiem, vecākiem cilvēkiem utt.). 3 līdz 6 nedēļu laikā brīvprātīgais gūst ieskatu dažādos mākslas veidos (gleznošana, zīmēšana, tēlniecība utt.) un tiek iedrošināts veidot savu darbu portfolio. Aktivitātes notiek katru nedēļu un tās vienmēr pārrauga profesionāls mākslinieks.

Lomas veids: ADICE izstrādātā aktivitāšu programma ir atbilstoša “patērētājiem”, jo brīvprātīgā uzdevums nav vadīt šīs nodarbības, bet piedalīties tajās kopā ar dalībniekiem, lai apgūtu dažādas mākslas tehnikas un izpaustu sevi. Būtībā brīvprātīgais kļūst par daļu no šīs programmas.

Jūlija Deves no ADICE: “Mūsu projekts var tikt uzskatīts par pirmo soli ceļā uz mobilitāti. Trīs vai četras nedēļas projektā sniedz jauniešiem iespēju atklāt, ko nozīmē dzīve citā valstī. Dažos gadījumos šāda veida projekts dod jauniešiem pašapziņu, lai ceļotu uz citām valstīm vēlāk. Tādējādi mūsu projekts var tikt uzskatīts par atspēriena punktu lielākiem sasniegumiem nākotnē. Jaunieši piesakās mūsu EBD projektos drīzāk, lai piedalītos mūsu programmā, nevis lai aktīvi ieguldītu tajā. Mūsuprāt, šādu projekta veidu nevajadzētu īstenot ilgāk par sešiem mēnešiem, jo tas īsti neatbilstu “patērētāja” profilam. Mēs organizācijā esam ļoti reālistiski – trīs nedēļu mākslas projekts nesasniedz vispārējos EBD programmas mērķus, piemēram, tādus kā aktīva pilsonība, tomēr mēs esam mazs solis ceļā uz aktīvu pilsonību un tas arī ir ļoti būtiski.”

ØVEBAKKEN, DĀNIJA

Apraksts: Øvebakken ir sociāli atbildīga uzņēmuma Schreiber Group bezpeļņas filiāle. Øvebakken mērķis ir jauniešu, kas ir nonākuši nopietnās grūtībās (piemēram, jaunieši, kas ir izdarījuši kādu noziegumu) intergrēšana sabiedrībā. Organizācija uzņem sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgos, piedāvājot dalību programmā, kuras laikā viņi var novērot uzņēmuma darbību. Brīvprātīgais pavada dienu, novērojot uzņēmuma darbinieku, kas veic savus ikdienas uzdevumus. Brīvprātīgie dzīvo Schreiber ģimenes mājā, kur arī pavada vakarus un brīvo laiku.

Mērķa grupa: Øvebakken ir “novērotājiem” atbilstoša projekta piemērs. Øvebakken mērķa grupa ir jaunieši, kas ir viegli ievainojami un atrodas nestabilā stāvoklī. Daudziem aiz muguras ir sarežģīta pieredze, kas ietver arī ļaundarbīgu izmantošanu un vardarbību. Šiem jauniešiem trūkst pamata sociālās prasmes un daudzas lietas viņiem jā mācās no paša sākuma. Øvebakken projekts ir veidots tā, lai nodrošinātu brīvprātīgajam noteiktu ikdienas plānu un parādītu, kāda ir “regulāra” darba un mājas dzīve.

Torbens Šreibers no Øvebakken: “Mūsuprāt, svarīgākais iemesls darbam ar šiem jauniešiem, ir nepieciešamība sagatavot viņus darba dzīvei. Darbs un sajūta, ka esi noderīgs, ir svarīgi katra cilvēka labklājībai. Ja viņi var atrast darbu, daudzas lietas atrisināsies pēc tam. Tas viņiem jāiemācās, taču viņiem nav ne jausmas, kā uzsākt šo procesu. Pirms ar jauniešu-likumpārkāpēju uzsākt sarunas par darba atrašanu, vispirms viņam ir jāiemācās, kā dzīvot un kā uzvesties. Šis process var aizņemt ilgu laiku. Mūsu projekts ir veidots, lai palīdzētu jauniešiem saprast, kāda ir tā saucamā “normalā” dzīve. Sociālās iekļaušanas EBD brīvprātīgie iederas mūsu filozofijā un metodoloģijā. Viņiem ir līdzīga pieredze un viņiem jāapgūst tās pašas prasmes, kas mūsu jauniešiem. Ir svarīgi atcerēties, ka šajā kontekstā termins “prasmes” nenozīmē iemācīties, kā strādāt veikalā vai vadīt smagās automašīnas. Mūsu jauniešiem tas ir pārāk sarežģīti. Viņiem jāapgūst paši pirmie soļi: laicīgi pamosties, ieiet dušā, paēst brokastis, ierasties darbā laikā, pasveicināt savus darba biedrus... Šīs lietas vislabāk mācīties caur pieredzi un tieši to jaunieši gūst laikā, kad novēro mūsu darbinieku uzvedību un savstarpējo saskarsmi. Tajā pat laikā novērošana nenozīmē “būt neaktīvam”. Skatīties, klausīties un beigās pašiem izmēģināt redzēto no jauniešiem prasa daudz pūļu. Tas viss viņiem šķiet savāds un jauns... un prasa daudz enerģijas.”

LOMU MAINĀ

Termini “darītājs”, “patērētājs” un “novērotājs” nodrošina iespēju grupēt brīvprātīgos pēc viņu vispārējā prasmju līmeņa. Tomēr, jāatceras, ka šīs lomas nav nemainīgas. Līnija starp tām bieži var būt izplūdusi. EBD laikā brīvprātīgais aug un attīstās, tādējādi bieži rodas situācija, ka viņu lomas laika gaitā mainās.

Piemēram, ADICE brīvprātīgais projekta laikā var iegūt lielāku pašapziņu un sākt palīdzēt nodarbību plānošanā un īstenošanā, tādējādi no “patērētāja” kļūstot par “darītāju”. Līdzīgi “darītājs” Blue Hill projektā, kas

regulāri māca ielu dejošanu, var būt arī “patērētājs”, jo spēlē jauniešu centra futbola komandā. Ir svarīgi, ka šīs lomas neierobežo brīvprātīgā iespējas uzņemšanas projektā. Tās ir paredzētas tikai vispārējam katra brīvprātīgā aprakstam.

Sociālās iekļaušanas EBD IETEKME

Šajā nodaļā sociālās iekļaušanas EBD jomā pieredzējuši jaunatnes darbinieki runā par šo projektu ietekmi uz jauniešiem un citiem organizācijas pārstāvjiem.

1. “KĀDA IR EBD IETEKME UZ JAUNIEŠIEM, KAS IR PIEDALĪJUŠIES PROGRAMMĀ?”

Marija Laura Lakroiksa (Solidarités Jeunes) – “Cilvēki bieži apšaubā, ka īstermiņa projekti var radīt būtiskas pārmaiņas. Taču mana pieredze rāda, ka EBD projektu (arī trīs nedēļu ilgu) ietekme ir ļoti liela. Jaunieši atklāj jaunas lietas un krāsas pasaulē. Viņi atklāj, ka citi cilvēki var dot viņiem un, savukārt, viņiem ir ko dot citiem. Došanās uz citu valsti būtiski ietekmē personas identitāti. Tas maina viņu lomu attiecībās ar citiem. Jaunieši aptver, ka dzīve nav tikai par viņiem. Pieredze maina viņu realitāti. Kamēr jaunieši ir citās valstīs, viņi var uzņemties riskus, kas būtu “pārāk bīstami” viņu ikdienas dzīvē.”

Joahims Teodoridis (Blue Hill) – “Strādājot ar jauniešiem, kam nepieciešams dot otro iespēju (sakarā ar problēmām pagātnē, iesaistīšanos noziedzībā utt.), nepieciešams viņus “izraut” no ikdienas vides un tās negatīvajām ietekmēm. EBD projekts citā valstī ir labs veids, kā to izdarīt. Pavadot laiku citā valstī, jauniešiem ir iespēja sākt savu dzīvi vēlreiz. EBD projektā viņi nonāk situācijās, kurās viņiem nav iespējas atrast attaisnojumu vai aizbēgt. Viņiem ir jāuzņemas atbildība par savām darbībām. Tāda veida projekti nodrošina unikālu iespēju atklāt sevi kā personību prom no ierastās mājas vides un iepriekšējiem aizspriedumiem par

tevi. Šis process nav viegls, bet tas ir īpaši svarīgi jauniešu personīgajai attīstībai.”

Jeroens Vils (VIA) – “Jauniešiem pirms došanās uz citām valstīm bieži ir rasistiska attieksme pret citām jauniešu grupām. EBD projekti saved kopā šīs divas dažādās pasaules. Dzīvojot, strādājot, ēdot un pavadot brīvo laiku kopā, jauniešiem veidojas saskare dziļā līmenī. Tas ir unikāls EBD pieredzes aspekts. Šāda veida saskare nav iespējama vienkārši apmeklējot citu valsti kā tūristam.”

2. “KĀDA IR SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD IETEKME UZ JŪSU ORGANIZĀCIJU KOPUMĀ (PIEMĒRAM, UZ VIETĒJIEM JAUNIEŠIEM, ORGANIZĀCIJAS DARBINIEKIEM UTT.)?”

Joahims Teodoridis (Blue Hill) – “Brīvprātīgo uzņemšanai ir bijusi liela ietekme uz vietējiem jauniešiem. Viņi redz, ka EBD projekti tiešām strādā. Viņi gūst pašapziņu, redzot, kā viņu vienaudži spēj dzīvot citā valstī. Mēs ceram, ka daži no šiem jauniešiem nākotnē paši piedalīsies EBD.”

Torbens Šreibers (Øvebakken) - “Jauniešiem, kas piedalās mūsu projektos, bieži nav kokrētas prasmes, bet pats fakts, ka viņi ir šeit, ir ļoti svarīgs mūsu vietējiem jauniešiem. Mūsu jaunieši bieži dzīvo ļoti noslēgti. Satiekot cilvēkus no citām valstīm, viņi apjauš, ka tāstā pasaule ir tur ārā. Un tas viņus ļoti motivē.”

3. “KĀDA IR SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD PROJEKTU IETEKME UZ JUMS PERSONĪGI?”

Folkers Geists (Sea-land) - “Es turpinu šo darbu, jo vēlētos kaut man būtu bijusi iespēja doties uz citām valstīm 18 gadu vecumā! Varbūt esmu par vecu, lai būtu EBD brīvprātīgais, bet es daudz mācos katru reizi uzņemot kādu brīvprātīgo. Jauniešiem ir daudz ko stāstīt par savu kultūru, valsti un veidu, kā viņi redz lietas. Es uzskatu, ka sociālajiem darbiniekiem būtu nepieciešams šāds ikdienas kontakts, tādējādi viņiem būtu labāka izpratne par reālajām jauniešu problēmām.”

Joahims Teodoridis (Blue Hill) - “Redzot sava darba rezultātus, esmu ļoti apmierināts. Tas bija izaicinājums iemācīties strādāt ar šo specifisko mērķa grupu. Bet ir lieliski, ka esmu spējis dot tieši to pieredzi, kas šiem jauniešiem ir visnepieciešamākā. Šī pieredze man ir atvērusi jaunas durvis un devusi jaunus kontaktus.”

4. “KĀDI IR JŪSU IETEIKUMI ORGANIZĀCIJĀM, KAM NAV PIEREDZES SOCIĀLĀS IEKĻAUŠANAS EBD JOMĀ?”

Klēra Brauna (Everything's Possible) - “Ja tu esi iesācējs programmā, sākotnēji sociālās iekļaušanas EBD projekti var šķist sarežģīti. Bet kolīdz esi tajā visā iekšā, tas kļūst iedvesmojoši. Īstermiņa EBD prasa daudz darbu, bet iznākums noteikti ir tā vērts. Pastāv daudz svarīgu politisku un filozofisku aspektu šāda veida darbam. Sociālās iekļaušanas EBD nekad nebūs veiksmīgs organizācijā ar “9:00-17:00” pieeju. Tomēr, ja organizācija tic iekļaušanai un vienādām iespējām katram, tad sociālās iekļaušanas EBD ir īstā organizācijas vieta.”

Joahims Teodoridis (Blue Hill) - “Sociālās iekļaušanas EBD projekts ir liels darbs, bet organizācijām jāatceras, ka tas ir garāka stāsta pats sākums. Īstais darbs sākas, kad jauniešis atgriežas mājās pēc sava projekta. Diemžēl ir pārāk maz insitūciju, kas varētu palīdzēt jauniešiem šajā attīstības posmā. Organizācijām, kas nosūta brīvprātīgos, jāparedz laiku un citi resursi, lai palīdzētu jauniešiem sarežģītajā atgriešanās posmā.”

Marija Laura Lakroiksa (Solidarités Jeunes) - “Organizācijām, kas plāno iesaistīties īstermiņa EBD projektos, es ieteiktu vispirms iepazīt konkrēto jauniešu un tikai teikt “jā” vai “nē”. Ir grūti sajust īsto EBD tikai lasot dokumentus. Ir jāredz īstais projekts. Tieša pieredze ir labākais veids, kā iepazīt sociālās iekļaušanas EBD.”

TĀLĀKIE soļi

“Mācies darot” sniedz Tsu ieskatu sociālās iekļaušanas EBD projektos un veidā, kā strādāt ar šo specifisko mērķa grupu. Tālākie soļi var tikt aprakstīti saskaņā ar EBD projekta ciklu.

PROJEKTA CIKLS

Kamēr organizācijas iepazīst sociālās iekļaušanas EBD, tā stiprās puses un ierobežojumus, viņas atrodas **orientācijas posmā**. Ņemot vērā šīs mērķa grupas specifiskās vajadzības, organizācijai jāiegūst pēc iespējas vairāk informācijas, lai nolemtu vai sociālās iekļaušanas EBD ir īstā metode organizācijai un tās jauniešiem. Svarīgs tālākais solis jaunām organizācijām ir sazināšanās ar Nacionālo aģentūru, kas var palīdzēt ar dažādiem resursiem. Jaunas organizācijas daudz var mācīties Nacionālo aģentūru organizētajās apmācībās gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

Pirmsaizbraukšanas posms sākas, kad organizācija nolemj iesaistīties sociālās iekļaušanas EBD un uzsāk sava projekta organizēšanu. Šajā posmā daudz darba ir gan uzņēmējorganizācijai, gan nosūtītājorganizācijai. Nosūtītājorganizācija piesaista brīvprātīgo un sagatavo viņu aizbraukšanai, savukārt, uzņēmējorganizācija izstrādā aktivitāšu programmu, kas balstīta uz jaunieša vajadzībām un viņa personīgo ceļu.

Projekta posms sākas, kad brīvprātīgais dodas uz citu valsti un beidzas līdz ar brīvprātīgā atgriešanos mājās. Lielākais darbs šajā posmā ir uzņēmējorganizācijai, kas ir atbildīga par brīvprātīgā mācīšanās procesa uzraudzību. Nosūtītājorganizācija šajā posmā uztur kontaktus ar brīvprātīgo, uzrauga situāciju mājās un atbalsta uzņēmējorganizāciju.

Izvērtēšanas un turpinājuma pasākumu posms sākas pēc brīvprātīgā atgriešanās mājās. Brīvprātīgais darbs citā valstī var būt ļoti intensīva pieredze. Brīvprātīgajiem nepieciešams atbalsts, lai izvērtētu iegūto pieredzi un mācīšanās procesu. Šajā

posmā brīvprātīgajam jāatrod veids, kā integrēt EBD laikā gūto pieredzi savā ikdienas dzīvē un jāspēr tālākie soļi savā personīgajā ceļā.

INSTRUMENTI

Lai palīdzētu organizācijām, šī bukleta pēdējā nodaļā iekļauts noderīgu resursu saraksts. Organizācijas, kas ir gatavas uzsākt konkrētu projektu īstenošanu, atradīs noderīgus padomus par pirmsaizbraukšanas un izvērtēšanas posmiem 2. un 3. pielikumā.

NOSLĒGUMS

“**Mācies darot**” aprakstīta metodoloģija, kas var palīdzēt uzlabot pieeju sociālās iekļaušanas EBD.

Praktisko uzdevumu metodoloģijai var būt ļoti spēcīga pozitīva ietekme. Praktiskie uzdevumi nodrošina daudzpusēju mācīšanās procesu, jo, veicot šāda veida uzdevumus, brīvprātīgais attīsta gan praktiskas iemaņas, gan sociālās prasmes. Praktisko uzdevumu izglītojošā vērtība bieži tiek novērtēta pārāk zemu, bet tā būtu vairāk jāatzīst gan no jaunatnes darbinieku, gan no dažādu finansētāju puses. Praktiskie uzdevumi nodrošina ne tikai sasniedzamu pieeju EBD, bet arī atbilst specifiskajām šīs mērķa grupas jauniešu vajadzībām. Šie uzdevumi daudzējādā ziņā palīdz jauniešiem pārvarēt dažādus šķēršļus un turpināt virzīties tālāk savā dzīvē. Pats svarīgākais, ka praktiskie uzdevumi maina jauniešu lomu: jaunieši vairs nav pasīvi patērētāji- viņiem tiek dota iespēja justies noderīgiem un sniegt aktīvu ieguldījumu sabiedrībā.

Metodoloģiju parasti papildina pieeja. Personīgā ceļa pieeja ir noderīgs instruments, kas var palīdzēt jaunatnes darbiniekiem izvairīties no situācijas, kurā sociālās iekļaušanas EBD projekti nav veidoti balstoties uz jauniešu vajadzībām un mācīšanās mērķiem.

Sociālās iekļaušanas EBD projekti ir vērtīga mācīšanās pieredze. Izmantojot praktisko uzdevumu metodoloģiju un personīgā ceļa pieeju, organizācijas šai mērķa grupai var atvērt durvis uz jaunām iespējām.

PIELIKUMI

I PIELIKUMS – INFORMĀCIJA PAR ORGANIZĀCIJĀM

Buklets “Mācies darot” tika veidots sadarbībā ar organizācijām, kas piedalījās apaļā galda diskusijā Deinzē, Beļģijā (2004.gada septembrī). Šajā bukletā iekļautie piemēri ir balstīti uz reālu sociālās iekļaušanas EBD pieredzi. Tika izvēlēti specifiski piemēri, lai uzsvērtu īpašus praktisko uzdevumu metodoloģijas aspektus. Šie piemēri gan atspoguļo tikai nelielu organizāciju darbības un mērķa grupas daļu. Ja vēlaties uzzināt vairāk, sazinieties ar organizācijām personīgi.

ADICE ADICE ir nevalstiska organizācija, kas darbojas Francijas pilsētā Roubaksā Šajā pilsētā ir liels imigrantu skaits un augsts bezdarba līmenis. Organizācijas mērķis ir mazināt diskrimināciju, kā arī veicināt jauniešu, sieviešu, bezdarbnieku, imigrantu un citu līdzīgu grupu sociālo iekļaušanu, iesaistot viņus dažādās Eiropas mobilitātes programmās.

ADICE, 2 Avenue Jean Baptiste Lebas, 59100 Roubaksa, Francija
association.adice@wanadoo.fr vai www.adice.asso.fr

Blue Hill Youth Centre Blue Hill jauniešu centrs ir aptuveni 150 dažādu jauniešu tikšanās vieta. Organizācijas filozofija ir veicināt jauniešu atbildību, uzticot viņiem rūpes par jauniešu centru un jaunākiem bērniem/pusaudžiem. Lai to izdarītu, Blue Hill izmanto vienaudžu izglītības metodi: jaunieši paši vada un piedalās sporta, hip-hop, breika, repa deju aktivitātēs. Individīda attīstībai palīdz grupa; soli pa solim jaunieši mācās kontrolēt savas bailes, attieksmes un nevēlamu uzvedību.

Blue Hill, Hagalundsgatan 21 NB, 171 51 Solna, Zviedrija
www.bluehill.se vai amal.bluehill@gmail.com

Everything's Possible Everything's Possible ir nevalstiska organizācija, kas piedāvā dažādas mobilitātes iespējas Eiropā. Organizācija, galvenokārt, izmanto programmu „Jaunatne darbībā”, tādējādi atbalstot dažādas jauniešu aktivitātes (piemēram, jauniešu apmaiņas, Eiropas Brīvprātīgo darbu), kā arī nosūtot jaunatnes darbiniekus uz starptautiskiem semināriem un apmācībām.

Everything's Possible, 1 Sandhill Villas, Thorner, Līdsa,
LS14 3DJ, Apvienotā Karaliste
www.everythingspossible.org

Øvebakken Øvebakken ir uzņēmuma Schreiber Group filiāle. Schreiber Group veido uzņēmums, mazumtirdzniecības veikals un ceļojumu aģentūra. Uzņēmumu “Schreibers” 1957.gadā dibināja Mortens Ēriks Šreibers. 1983.gadā viņa dēls

Torbens Šreibers pārņēma uzņēmuma vadību un ieviesa jaunu pārvaldības principu-sociāli atbildīgs uzņēmums. Øvebakken tika dibināts kā nevalstiska bezpeļņas uzņēmuma filiāle 1995.gadā. Tas nozīmēja, ka jaunieši ar sociālām problēmām varēja iesaistīties un dzīvot šajā institūcijā, iegūstot profesionālu apmācību.

Øvebakken, Torvegade 97, 7160 Torringa, Dānija
www.schreibers.dk

Sea-land e.V.

Sea-land ir neformālās izglītības, jaunatnes un sociālā darba bezpeļņas asociācija. Organizācijā tiek veidoti un īstenoti projekti jaunatnes un sociālā darba jomās-tiek realizēti laivu būvēšanas projekti, starptautiskas apmaiņas programmas, Eiropas Brīvprātīgais darbs, burāšanas ceļojumi paštaisītās un tradicionālās buru laivās, apmācības jaunatnes darbiniekiem (par tādām tēmām kā starpkultūru un āra dzīves izglītība, burāšana), kā arī nodrošināts atbalsts profesionālās jūrniecības apmācībās.

Sealand, Mecklenburger Strasse 225b, 23568 Lībeka, Vācija
www.sea-land.de

Solidarités Jeunesses Solidarités Jeunesses ir jauniešu un izglītības asociācija. Organizācijā tiek organizētas starptautiskas darba nometnes, ilgtermiņa un īstermiņa brīvprātīgo uzņemšanas projektus, apmācības un starptautiska mēroga solidaritātes kampaņas. Organizācija vada arī nelielu animācijas iestādi Francijas lauku reģionā. Solidarités Jeunesses ir organizācijas „Youth Action for Peace” (starptautiska organizācija taisnīguma, miera un solidaritātes veicināšanai) Francijas filiāle.

Solidarités Jeunesses, 10 Rue du 8 mai 1945, 75010 Parīze, Francija
www.solidaritesjeunesses.org

VIA / Service Civil International VIA organizē jauniešu apmaiņas, veicinot starpkultūru izglītību, izmantojot brīvprātīgo darbu. Lai veicinātu mieru un starpkultūru izglītību, tiek organizētas īstermiņa apmaiņas (starptautiskas darba nometnes) un ilgtermiņa apmaiņas (individuālais brīvprātīgais darbs). VIA ir organizāciju “Service Civil International” (vispasaules brīvprātīgā darba organizācijas un miera veicināšanas kustība) un “International Cultural Youth Exchange” (vispasaules organizācija, kas organizē ilgtermiņa apmaiņas) Flandrijas filiāle.

VIA vzw, Langstraat 102, 2140 Antverpene-Borgerhouta, Beļģija
www.viavzw.be

II PIELIKUMS – PIRMSAIZBRAUKŠANAS SAGATAVOŠANAS METODES

“Pirmsaizbraukšana” ir EBD projekta otrais posms, kas sākas brīdī, kad organizācija nolemj iesaistīties EBD un uzsāk konkrētas aktivitātes projekta īstenošanai. Šajā posmā brīvprātīgais strādā kopā ar savu nosūtītājorganizāciju, lai sagatavotos projektam citā valstī. Arī uzņēmējorganizācija piedalās šajā posmā, nodrošinot brīvprātīgajam informāciju par projektu, uzņemošo valsti, vietējām tradīcijām, līdzīgi ņemamajām lietām, kā arī palīdz apgūt pirmos vārdus uzņemošās valsts valodā.

Brīvprātīgajam aktīvi jāiesaistās visos projekta posmos, tai skaitā, pirmsaizbraukšanas posmā, apmeklējot regulārās tikšanās ar nosūtītājorganizāciju. Nosūtītājorganizācijas uzdevums ir uzticēt brīvprātīgajam pietiekami lielu atbildību sagatavošanas posmā, sniedzot atbalstu no savas puses. Zemāk aprakstītas dažas vienkāršas pirmsaizbraukšanas posmā izmantojamās metodes, ko var izmantot EBD jomā jaunas organizācijas:

INFORMĀCIJAS IEGŪŠANA

1 Iedrošiniēt brīvprātīgos ievākt informāciju par savu uzņemšanas projektu un valsti, lai gūtu lielāku priekšstatu, kur viņi dosies. Viena no iespējām ir izmantot internetu, taču informāciju var atrast arī vietējā bibliotēkā vai ceļojumu grāmatās. Iespējams, apkārtnē dzīvo kāds cilvēks no valsts, uz kuru dosies

brīvprātīgie, kas būs priecīgs satīkties ar brīvprātīgajiem, lai pastāstītu vairāk par savu valsti.

- 2 Uzņēmējorganizācijai, iespējams, ir dažādi materiāli (piemēram, video, bukleti, fotogrāfijas utt.), kas var būt noderīgi pirmā iespaida gūšanai par projektu. Brīvprātīgajiem noderīga būs arī informācija par vietējo situāciju-piemēram, vietējo jauniešu raksturojums, brīvā laika iespējas utt.
- 3 Brīvprātīgajam var būt nepieciešama palīdzība apkopot saņemto informāciju. Piemēram, ja viņi atklāj, ka Somijā ziemas laikā temperatūra var pazemināties zem nulles, būtu jāizdara secinājums par siltu drēbju nepieciešamību. Nosūtītājorganizācijai kopā ar brīvprātīgo jāpārrunā iegūtā informācija un ar to saistītās tālākās darbības.

LĪDZŅEMAMO LIETU SARAKSTA VEIDOŠANA

- 4 Izveidojiet līdzi ņemamā apģērba sarakstu. Padomājiet gan par darba, gan brīvā laika drēbēm, ņemot vērā attiecīgo gadalaiku. Uzņēmējorganizācijai jāsniedz brīvprātīgajam informācija par lietām, kas jāņem līdzi un par lietām, ko nodrošinās projekts.
- 5 Cilvēki no uzņemšanas projekta noteikti vēlēšies uzzināt vairāk par brīvprātīgo un viņa valsti. Palīdziet brīvprātīgajam sagatavot informāciju par savu valsti (piemēram, par iedzīvotāju skaitu, galvenajām pilsētām, populārākajām tūristu vietām utt.). Brīvprātīgie var paņemt līdzi tradicionālo ēdienu (cepumus, šokolādi, tradicionālo dzērienu utt.). Daudzos projektos brīvprātīgajam ir iespēja pagatavot kādu ēdienu, tāpēc ir noderīgi iemācīties vismaz viena tradicionālā ēdiena pagatavošanu. Ieteicams paņemt līdzi pāris fotogrāfijas no mājām (ģimenes, draugu, apkārtnes utt.), lai parādītu tās projektā iesaistītajiem cilvēkiem, kā arī personīgām vajadzībām.
- 6 Atgādiniet brīvprātīgajiem uzzināt ģimenes un draugu pasta un elektroniskā pasta adreses, lai uzturētu kontaktus prombūtnes laikā.

SAGATAVOŠANĀS JAUNAI KULTŪRAI

- 7 Starpkultūru izglītība nav saistīta tikai ar nacionālo kultūru atšķirībām. Paraugies uz atšķirībām savas valsts vai pat savas pilsētas ietvaros? Vai dažādās situācijās pastāv dažādi rīcības vai uzvedības veidi? Palīdziet brīvprātīgajam izveidot rīcības modeļus šīm situācijām, ja iespējams, nacionālā līmenī (piemēram, kā mēs sasveicināties, kā mēs ēdam, kā pavadām brīvo laiku utt.).

VIENKĀRŠAS VALODAS APGŪŠANA

- 8 Jūs varat uzsākt valodas mācīšanās procesu, palīdzot brīvprātīgajam apgūt dažus jaunus vārdus uzņemšanās valsts valodā pirms prombraukšanas. Uzņēmējorganizācija var palīdzēt, atsūtot vārdu sarakstu (*labdien, uzredzēšanas, paldies, skaitļus no 1-10*). Tā kā brīvprātīgajam jābūt gatavam komunicēt bez valodas, izmēģiniet neverbālo komunikāciju, sazinoties izmantojot tikai zīmju valodu un mīmiku.

TIKT GALĀ AR NEZINĀMO

- 9 Lai palīdzētu jaunajam brīvprātīgajam pārvarēt bailes no nezināmā, veiciet eksperimentu ar jaunām lietām-piemēram, ļaujiet viņam paklausīties kādu svešvalodu. Pagaršojiet ēdienu citas valsts restorānā. Apmeklējiet pilsētas daļu vai reģionu, kur brīvprātīgas nekad iepriekš nav bijis. Iedrošiniet brīvprātīgo runāt par savām sajūtām, izmēģinot savādo un jauno. Atcerieties-brīvprātīgajam nav obligāti jāpatīk šīm lietām-galvenais ir pamēģināt.

BŪT MOBILAM

- 10 Ja brīvprātīgais nekad iepriekš nav bijis ārpus savas dzīves vietas, pirms došanās prom ir vērts veikt nelielu mobilitātes aktivitāti. Tai nav jābūt dārgai aktivitātei. Kopā ar jauniešiem aizbrauciet uz citu pilsētu vai ekskursijā uz kādu lauku reģionu. Noorganizējiet nedēļas nogales izbraucienu ar nakšņošanu, lai palīdzētu pierast pie būšanas prom no mājām un ģimenes.
- 11 Jūs varat palīdzēt brīvprātīgajam sagatavoties lielajam ceļojumam, veicot simulācijas aktivitātes-piemēram, aizbrauciet uz lidostu vai dzelzceļa staciju, lai apskatītu kā šīs struktūras strādā. Vēl labāka metode ir veikt īsu braucienu (ar vilcienu), liekot brīvprātīgajam veikt tā plānošanu, uzzināt transporta attiešanas laikus, nopirkt biļetes utt. To var darīt arī lielā pilsētā, izmantojot sabiedrisko transportu.

PAPILDU SAGATAVOŠANA

- 12 Sociālās iekļaušanas EBD projektiem var pieprasīt papildu finansējumu iepriekšējās plānošanas vizītei. Šī vizīte ir paredzēta, lai nosūtītājorganizācija un jaunais brīvprātīgais 2-3 dienu laikā varētu iepazīt uzņēmējorganizāciju. Galvenā šīs vizītes priekšrocība ir iespēja redzēt, kur brīvprātīgais dosies, kā arī satikt atbildīgos cilvēkus. Taču citreiz šai vizītei var būt pretējs efekts-brīvprātīgais var nobīties no redzētā

un nolemt nepiedalīties projektā, tāpēc jaunatnes darbiniekiem rūpīgi jāpārdomā šīs vizītes nepieciešamība.

- 13 Visiem EBD brīvprātīgajiem jāpiedalās Nacionālās aģentūras organizētajos sagatavošanas pasākumos. Pirmā ir pirmsaizbraukšanas apmācība, kas notiek pirms brīvprātīgais dodas uz projektu. Šī apmācība notiek brīvprātīgā valstī kopā ar citiem brīvprātīgajiem, kas arī gatavojas dalībai projektā. Otrā ir iebraukšanas apmācība, kas paredzēta visiem jaunajiem brīvprātīgajiem uzņemošajā valstī. Kaut arī aicināti piedalīties ir visi brīvprātīgie, jāatceras, ka vairums no tiem būs studenti. Tas var būt problemātiski jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides, tāpēc jaunatnes darbiniekiem rūpīgi jāizvērtē, vai šis pasākums ir atbilstošs viņu brīvprātīgajam.

PADOMI NOSŪTĪTĀJORGANIZĀCIJAI

- 14 Nosūtītājorganizācijām jāatceras, ka EBD finansējums sagatavošanai ir salīdzinoši neliels. Pirmsaizbraukšanas sagatavošana prasa daudz laika, tāpēc nosūtītājorganizācijai laicīgi jāsaplāno sava darbība.
- 15 Nedēļu pirms aizbraukšanas nosūtītājorganizācijai kopā ar brīvprātīgo būtu vēlreiz jāpārlicinās, ka viss ir sagatavots (pase, biļetes, apdrošināšana, bagāža utt.)

III PIELIKUMS-IZVĒRTĒŠANAS UN TURPINĀJUMA PASĀKUMU METODES

Izvērtēšanas un turpinājuma pasākumu posms sākas pēc tam, kad brīvprātīgais atgriezies no EBD projekta valsts. Šī var izrādīties sarežģītākā projekta daļa, jo brīvprātīgajam ir jāapzinās sava mācīšanās un jāspēr tālākie soļi savā personīgajā ceļā.

Lai arī izvērtēšana var būt salīdzinoši īsa, pieredzētā "apstrāde" var aizņemt ilgāku laiku. Īpaši tas attiecas uz jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides. Brīvprātīgajiem bieži nepieciešams nosūtītājorganizācijas atbalsts, lai atpazītu mācīšanos un plānotu tālākos soļus.

Zemāk aprakstītas dažas vienkāršas metodes, ko var izmantot dažādos izvērtēšanas un turpinājuma pasākumu posmos:

NOSLĒGŠANA

- 1 Strādāšana kā brīvprātīgajam citā valstī var būt ļoti intensīva pieredze. Labs pirmais izvērtēšanas/turpinājuma pasākums ir EBD pieredzes noslēgšana, piemēram, organizējot noslēguma pasākumu uzņēmējorganizācijā (vai sagaidīšanas pasākumu nosūtītājorganizācijā pēc brīvprātīgā atgriešanās mājās).
- 2 Noslēguma pasākuma laikā brīvprātīgajam var izsniegt sertifikātu par sasniegumiem projektā. Visiem EBD brīvprātīgajiem jāsaņem oficiāls sertifikāts no Eiropas Komisijas, taču tā saņemšana var aizkavēties. Lai izvairītos no gaidīšanas, organizācijas var izstrādāt pašas savu sertifikātu.

IZVĒRTĒŠANA

Izvērtēšanas procesu būtu jāsāk jau pašā projekta sākumā. Zemāk aprakstītas dažas metodes un padomi šī procesa organizēšanai:

- 3 Ja brīvprātīgajam patīk rakstīt, var veidot ikdienas dienasgrāmatu. Projekta beigās brīvprātīgais var izvērtēt, vai pēc rakstītā var identificēt kādas izmaiņas savā uzvedībā, uzskatos, attieksmēs, prasmēs utt. Ja brīvprātīgajam rakstīšana nepadodas, var zīmēt katras dienas zīmējumu vai veidot nedēļas kolāžu no žurnālu bildēm, tādējādi attainojot notikumus un emocijas.
- 4 Dienasgrāmata var būt gan personiska, gan publiska. Piemēram, brīvprātīgais var rakstīt dienasgrāmatu internetā, lai informētu cilvēkus savā valstī par savām aktivitātēm. Arī šo dienasgrāmatu var izskatīt projekta beigās.
- 5 Ir nepieciešams iedrošināt brīvprātīgo pārdomāt savu nākotni visos EBD projekta posmos, jo nākotne nav kas tāds, kas jātaupa beigām. To var darīt neformālā veidā vienkārši ik pa brīdim pajautājot brīvprātīgajam, ko viņš domā. Izvērtēšanas posmā brīvprātīgajam būtu jāatskatās uz saviem sākotnēji uzstādītajiem plāniem un jāizvērtē, cik lielā mērā tie ir/nav mainījušies. Protams, lielāks efekts tam būs ilgtermiņa projekts, taču arī pēc trīs nedēļu projekta tas var būt ļoti vērtīgi.

- 6 Praktisko EBD projekta aspektu (ikdienas uzdevumu, uzturēšanās, iegūto prasmju utt.) izvērtēšana ir vieglāka kā citu (piemēram, starpkultūru pieredze). Bet bildes var pateikt tik daudz...Lai izvērtētu starpkultūru pieredzi, iedodiet brīvprātīgajam fotoaparātu. Lieciet viņam nofotografēt cilvēkus, vietas un lietas uzņemšanas projektā, kas viņam ir bijuši svarīgi vai atstājuši lielu ietekmi uz viņiem. Izmantojiet šīs bildes, lai diskutētu par kopīgo un atšķirīgo starp abām valstīm un kultūrām.
- 7 Projekta noslēgumā palīdziet brīvprātīgajam izveidot iegūto prasmju sarakstu. Palīdziet viņiem identificēt, kā projektā iegūtais viņiem var palīdzēt tālākajā dzīvē (meklējot darbu, iegūstot izglītību, risinot ģimenes problēmas utt.).
- 8 Ja organizācijā ir vairāki brīvprātīgie vienlaicīgi, var organizēt grupas izvērtēšanu. Atbalsts no vienaudžiem ar līdzīgu pieredzi var būt ļoti noderīgs. Pievērsiet uzmanību, ka grupas videi var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme.
- 9 Izvērtēšanas anketa var būt labs izvērtēšanas veids, taču, ja brīvprātīgajam labi nepadodas lasīšana vai rakstīšana, viņam nepieciešams atbalsts. Brīvprātīgais var anketu aizpildīt kopā ar jaunatnes darbinieku vai citu kontaktpersonu.

DALĪŠANĀS PIEREDZĒ

- 10 Uzaiciniet vietējo laikrakstu nointervēt brīvprātīgo pēc atgriešanās mājās. To var darīt arī uzņēmējorganizācijā pirms brīvprātīgais dodas prom (atcerieties, ka brīvprātīgajam intervijai ir jā sagatavojas). Ja brīvprātīgajam patīk rakstīt, viņš pats var sagatavot rakstu vietējam laikrāstam vai organizācijas ziņu lapai, mājas lapai utt.
- 11 Ir ieteicams dot iespēju brīvprātīgajam iespēju pastāstīt par savu EBD projektu (piemēram, skolās, jauniešu centrā utt.). Tas ir labs veids, kā motivēt citus jauniešus iesaistīties programmā.

VIENAUDŽU ATBALSTS

- 12 Bijušie brīvprātīgie ir lielisks resurss nākotnes sociālās iekļaušanas EBD projektos. Viņi var sagatavot topošos brīvprātīgos vai palīdzēt brīvprātīgajiem, kas piedalās organizācijas projektos (piemēram, sagaidīt brīvprātīgos dzelzceļa stacijā, parādīt nakts dzīvi, iepazīstināt ar vietējiem jauniešiem utt.).

INTEGRĀCIJA

Līdzīgi kā izvērtēšana, integrācija ir process, kas sākas jau projekta pirmajā dienā.

- 13 Pirms brīvprātīgais dodas uz citu valsti, nosūtītājorganizācijai kopā ar brīvprātīgo vajadzētu pārrunāt brīvprātīgā personīgo ceļu, kā arī izveidot turpinājuma aktivitāšu plānu. Tam vajadzētu iekļaut šādus punktus-kam būtu jānotiek, kad, kādi soļi jāņem, cik ilgā laikā utt. Paturiet prātā, ka EBD projekta laikā brīvprātīgajam var rasties jaunas idejas, tāpēc būtu nepieciešam izdomāt vienu (vai divus) rezerves plānu (us).
- 14 Pēc brīvprātīgā atgriešanās mājās nosūtītājorganizācijā noorganizējiet tikšanos ar sociālo darbinieku (tā var būt tā pati kontaktpersona, kas uzraudzījusi šo EBD projektu).
- 15 Nodrošiniet iespēju jauniešiem strādāt brīvprātīgo darbu savā valstī.
- 16 Ja iespējams, dodiet iespēju brīvprātīgajam pielietot projekta laikā iegūtās prasmes (piemēram, ja brīvprātīgais piedalījies dejošanas projektā, iedrošiniet viņu uzstāties vai noorganizēt nelielu deju nodarbību citiem).

PADOMI UZŅĒMĒJORGANIZĀCIJĀM

- 17 Uzņēmējorganizācija var piedalīties izvērtēšanas/turpinājuma pasākumos, uzturot kontaktus ar brīvprātīgo. Tās var būt īsas vēstules, elektroniskā sarakste, fotogrāfiju, dzimšanas dienas kartiņas, organizācijas ziņu lapas nosūtīšana utt. Uzņēmējorganizācija var atbalstīt arī brīvprātīgā tālākos soļus. Uzturot kontaktus ar nosūtītājorganizāciju, abas organizācijas ir informētas par brīvprātīgā progresu un plāniem.

PAR AUTORIEM

KETIJA ŠRĒDERE (AUTORS)

<http://trainers.salto-youth.net/KathySchroeder>

Ketija ar jauniešiem, jaunatnes darbiniekiem, apmācītājiem un Eiropas institūcijām strādā kopš 1996.gada, lai izpētītu jauniešu ar ierobežotām iespējām ieguvumus no starptautiskām mobilitātes programmām. Ketija bieži iesaistās dažādu iekļaušanas tēmas materiālu izstrādē, vada apmācības, kā arī sniedz konsultācijas. Viņa ir specializējusies Eiropas Brīvprātīgajā darbā, kā arī sporta metodoloģijas izmantošanā neformālajā izglītībā.

Kontaktinformācija: kathy.schroeder@planet.nl

ANNA HENDRIKSA (KOORDINATORE UN REDAKTORE)

Šobrīd Anna strādā „SALTO-YOUTH resursu centrā iekļaušanai”. Pirms tam viņa ir strādājusi ar jauniešiem no sociālekonomiski nelabvēlīgas vides Gentes pilsētā. Kopš 1993.gada Anna ir īstenojusi daudzus Eiropas līmeņa projektus šajā organizācijā. Vēlāk Anna uzsāka darbu Beļģijas (Flandrijas) Nacionālajā aģentūrā. Anna ir studējusi sociālo darbu, kā arī apguvusi tālākizglītības kursus par tādām tēmām kā nabadzība un līdzdalība, daudzveidības vadība. Šobrīd vada privātu organizāciju „vzw JONG”, kas ir atbildīga par jaunatnes darbu nelabvēlīgajos Gentes pilsētas reģionos.

Kontaktinformācija: „SALTO Resursu centrs iekļaušanai”, Grétrystraat 26, 1000 Brisele, Beļģija
(inclusion@salto-youth.net vai ann@salto-youth.net)

2004.GADA SEPTEMBRA APAĻĀ GALDA DISKUSIJAS DALĪBNIEKI (DEINZE, BEĻĢIJA)

Jūlija Deves no organizācijas ADICE, Francija

Joahims Teodoridis no organizācijas Blue Hill Youth Centre, Zviedrija

Klēra Brauna no organizācijas Everything 's Possible, Apvienotā Karaliste

Torbens Šraibers no organizācijas Øvebakken, Dānija

Folkers Geists no organizācijas Sea-land e.V., Vācija

Marija Laura Lakroiksa no organizācijas Solidarités Jeunes / Youth Action for Peace, Francija

Jeroens Vils no organizācijas VIA / Service Civil International, Beļģija/Flandrija

VĒLIES UZZINĀT VAIRĀK?

PUBLIKĀCIJAS TĀLĀKAI LASĪŠANAI UN CITI RESURSI TIEŠSAISTĒ

Vēl dažas SALTO „Iekļaušana visiem” publikācijas:

- **Going International - Inclusion for All (2004)** – bukletā ietverta informācija par praktiskām sociālās iekļaušanas metodēm un sniegti padomi, kā sagatavot, īstenot un izvērtēt starptautiskus projektus, kuros piedalās jaunieši ar ierobežotām iespējām.
- **Use your hands to move ahead (2004)** – praktisko uzdevumu izmantošana jauniešu ar ierobežotām iespējām līdzdalības palielināšanai Eiropas Brīvprātīgā darba īstermiņa projektos.
- **Fit for Life (2005)** – sporta kā izglītojoša instrumenta izmantošana jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanai.
- **No Offence (2007)** – jauniešu projektu organizēšana ar jauniešiem likumpārkāpējiem, bijušajiem likumpārkāpējiem un tiem, kuri ir likumpārkāpumu riska grupā.
- **Village International (2007)** – praktisks buklets jaunatnes darbiniekiem par starptautisku projektu īstenošanu lauku un ģeogrāfiski izolētos rajonos.
- **No Barriers, No Borders (2008)** – praktiska rokasgrāmata par starptautisku jauniešu projektu īstenošanu, iesaistot cilvēkus ar un bez invaliditātes.
- **Over the Rainbow (2008)** – praktiska rokasgrāmata par starptautisku projektu īstenošanu lesbietēm, gejiem, biseksuāļiem un jauniešiem, kas nav pārliecināti par savu seksuālo orientāciju.
- **Inclusion & Diversity (2006)**
- **Youth and the City (2008)** – starptautisku projektu veidošana ar jauniešiem no nelabvēlīgiem (priekš)pilsētas reģioniem.
- **Inclusion & Diversity (2008)** – kā veicināt sociālo iekļaušanu un dažādu mērķa grupu iekļaušanu jūsu jaunatnes darbā un projektos (izstrādājis „SALTO resursu centrs iekļaušanai” sadarbībā „SALTO resursu centrs kultūru daudzveidībai”).
- **E.M.power (2008)** – buklets par mazākumtautību sieviešu iespējām.
- **Making Waves (2007)** – buklets par redzamību, projekta rezultātu izplatīšanu un izmantošanu, ietekmes veicināšanu.
- **Coaching Guide (2006)** – rokasgrāmata par atbalsta personas lomu projektā, ietverot praktiskas metodes, padomus un citu informāciju (izstrādājis „SALTO resursu centrs līdzdalībai”).

Meklē šos bukletus: www.SALTO-YOUTH.net/InclusionForALL/

Meklē jaunatnes darba un apmācību metodes par sociālo iekļaušanu un citām tēmām?

Lejuplādē šeit: www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/

T-Kit izdevumi: T-Kit ir tematiskas publikācijas, kuras sarakstījuši pieredzes bagāti apmācītāji. Tās ir apmācībās un studiju sesijās viegli lietojamas rokasgrāmatas, kas izdotas sadarbojoties Eiropas Komisijai un Eiropas Komisijas un Eiropas Padomes partnerībai jaunatnes jomā.

- Sociālā iekļaušana
- Projektu vadība
- Organizāciju vadība
- Metodes valodu apgūšanā
- Starpkultūru izglītība
- Starptautiskais brīvprātīgais darbs

- Pārmaiņas...Pilsonība, Jaunieši un Eiropa;
- Apmācību pamati
- Finansējuma pārvaldīšana
- Izglītojoša novērtēšana jaunatnes darbā
- Euromed sadarbība

Lejuplādē šos izdevumus: www.youth-partnership.net vai www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/

TIEŠSAISTĒ PIEEJAMIE RESURSI:

www.SALTO-YOUTH.net/Toolbox/ tu vari atrast dažādus interesantus resursus:

- **“Including All with the YOUTH Programme”**, iedvesmojošs Eiropas Komisijas buklets.
www.SALTO-YOUTH.net/find-a-tool/362.html
- **“Get involved, Discover the benefits of the Short term EVS short term programme for YOUR young people”**.
www.salto-youth.net/find-a-tool/1017.html/
- **“Stepping Stone, impact of Short Term EVS”**. 2006.gada maijā Somijā satikās Eiropas līmeņa profesionāļi, lai izvērtētu īstermiņa EBD projektu ietekmi.
www.salto-youth.net/find-a-tool/640.html/
- **Īstermiņa EBD apmācības “Puzzled 2003”** atskaite - īstermiņa EBD koncepta izmantošanas iespējas organizācijas darbībā, kā arī strādājot ar jaunieša personīgā dzīves ceļa pieeju. Apmācību kursu organizēja Slovēnijas, Polijas un Latvijas Nacionālās aģentūras. www.salto-youth.net/find-a-tool/263.html
- **“Short term Volunteering” – 13 organizāciju realizētās pilotprogrammas (2002.gada aprīlis-2003.gada septembris) izvērtēšanas atskaite**. Programmas ietvaros tika izstrādāti kvalitātes kritēriji īstermiņa EBD projektiem jauniešiem ar ierobežotām iespējām. Publicējusi Francijas Nacionālā aģentūra sadarbībā ar EIP (Eiropas Iekļaušanas Programmu), 7 Francijas organizācijām un viņu Eiropas partneriem. www.salto-youth.net/find-a-tool/364.html/

PIEZĪMĒM

IZDEVĒJA INFORMĀCIJA

Publicējis „SALTO-YOUTH resursu centrs iekļaušanai” 2004.gada decembrī,
atkārtoti izdevis www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/

(Support & Advanced Learning and Training Opportunities within
the Youth in Action Programme) 2009.gada jūnijā

SALTO-Jint, Grétrystraat 26, 1000 Brisele, Beļģija

Tel.: +32 (0)2 209 07 20, fakss: +32 (0)2 209 07 49

inclusion@salto-youth.net

Koordinēšana un rediģēšana: Ann Hendriks, ann@salto-youth.net

Autors: Kathy Schroeder

Dizains: miXst, info@mixst.be

Ilustrācijas: Zomarr, zomarrrr@yahoo.com

Drukāšana; Sint-Joris, Merendree

Pavairošana un lietošana nekomerciāliem mērķiem ir atļauta, norādot avotus:
www.SALTO-YOUTH.net/Inclusion/ un inclusion@salto-youth.net.